

Sigtunastiftelsen
Hösten 2024

Magasin

*Med hela
höstens
program!*

FRISTADSSTIPENDIAT
MAHSA MALEKMARZBAN

*"Att lämna Iran var
en One Way Ticket"*

**Kjell Westö: "Min inre eld
är inte svagare än för ett
kvartssekel sedan..."**

**Kökschef Morgan Fredriksson
bjuder på middag med
italiensk tvist**

**Carl Malmsten –
internationell formgivare
och slöjdlärare i Sigtuna!**

En mylla för modet

Mahsa Malekmarzban arbetade som journalist och översättare. Till slut orkade hon inte längre i förtryckets Iran utan flydde till Sverige.

– Nu försöker jag återerövra det fria tänkandet. Det är under rekonstruktion, säger Mahsa som tilldelats Sigtunastiftelsens Fristadsstipendium. Läs intervjun med henne i vårt Magasin. För Sigtunastiftelsen är det självklart att ge författare och journalister, som inte kan verka i sina hemländer, möjlighet till rekreation och skapande i frihet. Redan när nazisterna började bränna böcker i Berlin på 1930-talet sade Manfred Björkquist att detta ska vara författarnas plats, det fria Ordets hem. Den första diktarkonferensen hölls 1935 då alltifrån arbetarförfattare som Harry Martinsson till mer konservativa som Sven Stolpe samtalande om den fria kulturens ställning. Sådana diktarkonferenser hölls återkommande under 1930- och 40-talen. Karin Boye organiserade flera av dem.

Tyvär blåser de auktoritära vindarna återigen. Demokratin är på tillbakagång. Bara 13 procent av jordens befolkning lever i fullvärdiga demokratier. Högerextrema partier går fram i Europa, och i USA råder trumpismens förakt för den liberala demokratis värden.

Det första de auktoritära krafterna angriper är de fria medierna. Censurlagar och uppiskande av hot och hat mot journalister är metoden. Sigtunastiftelsen startade samtalsdygnet *Ett tryggt rum* tillsammans med Sveriges tidskrifter i höstas – för journalister som utsätts för hot och hat. Det visade sig efterlängtat. Vi inbjuder därför till ett sådant dygn även nu i höst.

FOTO: MAGNUS ARONSON

För Sigtunastiftelsen är det självklart att ge författare och journalister, som inte kan verka i sina hemländer, möjlighet till rekreation och skapande i frihet.

TV-mannen Jan Scherman har gjort dokumentärfilmen *Make democracy great again*, om hoten mot demokratin. Sigtunastiftelsen visar filmen under invigningen av Almedalsveckan. Jag leder sen ett demokratiseminarium med bland andra Jan Eliasson, Annie Lööf och Jan Scherman och representanter för näringslivet.

”Det politiska etablissemanget trodde sig kunna tygla de auktoritära krafterna – det gick inte. Kanske är det poetens roll att genomskåda samtiden och höja sin röst”, sa författaren Niklas Rådström när han mottog Pär Lagerkvist-priset tidigare i våras. I höst kommer Rådström till en av våra kulturhelger för att samtala om sitt 50-åriga författarskap.

Sigtunastiftelsen är platsen för dialog och det respektfulla mötet mellan människor. Stiftelsen tillkom i en orostid med brinnande världskrig och starka sociala spänningar. Den blev en mylla för modet, modet att stå upp för det djupast mänskliga som förenar oss och som uttrycks i Olov Hartmans nattvardsbön: Ett enda bröd, en enda mänsklighet.

Vi fortsätter att vara en mylla för modet. Välkommen till Sigtuna i höst.

HELLE KLEIN | DIREKTOR

INNEHÅLL

- 6 **"JAG GICK EN FRANSK MATLAGNINGSKURS FÖR GUBBAR NÄR JAG VAR 9 ÅR"**
INTERVJU MED SIGTUNASTIFTELSENS KÖKSCHEF MORGAN FREDRIKSSON
- 8 **RECEPT**
ITALIENSK PORCHETTA MED ÖPPEN LASAGNE
- 10 **TINA TECKNAR DET MELLANMÄNSKLIGA**
TINA CALÉN RETREATLEDARE OCH NY TECKNARE FÖR SIGTUNASTIFTELSEN
MAGASIN
- 11 **TVÅLMAKARNA FÅR STIFTELSENS ROSOR ATT DOFTA ÅRET OM**
MARIA & CARL-JOHAN KOKAR TVÅL AV STIFTELSENS ROSOR OCH
VÄSTKUSTENS TÅNG
- 12 **MITT TÄNKANDE ÄR UNDER REKONSTRUKTION**
INTERVJU MED FRISTADSSTIPENDIAT MAHSA MALEKMARZBAN
- 15 **ETT TRYGGT RUM**
EXPOS CHEFREDAKTÖR ANNA FRÖJD OM BERÄTTAR OM SATSNINGEN PÅ
TRYGGA RUM FÖR JOURNALISTER SOM UTSÄTTS FÖR HAT OCH HOT
- 16 **VAD HAR DET HÄNT I VÄRLDEN IDAG DÅ?**
KRÖNIKA AV KJELL WESTÖ
- 18 **BOKTIPS**
BIBLIOTEKET GER SINA BÄSTA LÄSTIPS
- 20 **HANTVERKETS ÅTERKOMST**
MÖT HÖSTENS KONSTNÄRER OSTWALD AU-YEUNG OCH SANNA LINDHOLM
I ETT SAMTAL OM KONST, HANTVERK OCH SKAPANDE I VÅR TID
- 24 **ESSÄ – EN VÄRLDSKÄND FORMGIVARES AVTRYCK I SIGTUNA**
KULTUR OCH BIBLIOTEKSCHEF ANDERS CLAESSON FÖLJER CARL MALMSTEN
I SPÅREN
- 30 **KALENDARIUM**
HELA HÖSTENS PROGRAM

Sigtunastiftelsen Magasin | Hösten 2024

Ansvarig utgivare
Helle Klein

Redaktör
Sofia af Geijerstam

Grafisk design
Cecilia Undemark Péterfy

Medverkande i detta nummer
Anders Claesson
Elin Cullhed
Kerstin Dillmar
Anne Engel
Morgan Fredriksson
Sofia af Geijerstam
Helle Klein
Vilma Luostarinen
Elisabeth Mattizon-Armgard
Kjell Westö

Omslagsbild
Ali Bagheri

Tryckeri
V-TAB
V-Tab är ett Svanemärkt tryckeri i
Vimmerby. Licensnummer 3041 0189

Papper
Amber Graphic

Adress
Sigtunastiftelsen
Box 57, 193 22 Sigtuna

Telefon
+46 (0) 8 592 589 00

E-post
info@sigtunastiftelsen.se

Webb
www.sigtunastiftelsen.se

 oss gärna i våra sociala kanaler

 Instagram

 Facebook

Sigtunastiftelsen
är en Svanemärkt
anläggning.

SIGTUNA
STIFTELSEN

NOTISER

Nytt forskningsprojekt om kvinnorna som formade moderniteteten

Mia Lövheim och Susanne Wigorts Yngvesson, professorer i religionssociologi respektive etik, har nyligen inlett ett forskningsprojekt om kvinnornas roll i formandet av moderniteteten i Sverige. Den period de valt att studera är 1915 – 1925, tiden från det att Sigtunastiftelsen grundades fram till det stora ekumeniska mötet i Stockholm. I projektet, som finansieras av medel från Vetenskapsrådet, ingår Sigtunastiftelsen som samarbetspartner då en viktig del av källmaterialet utgår från stiftelsens arkiv. De har bland annat studerat tidskriften *Vår Lösen* och valt ut nio kvinnor som var särskilt tongivande som skribenter.

– Religionen var en drivkraft för många som gav sig in i rösträttsrörelsen, byggde utbildning och startade tidningar. Deras historia har ingen berättat, säger Mia Lövheim i en intervju i Kyrkans tidning.

Den 30 november medverkar Mia Lövheim och Susanne Wigorts Yngvesson i symposiet ”Kvinnorna runt Sigtunastiftelsen”.

FOTO: JOHANNES SÖDERBERG

Mia Lövheim,
professor i
religionsociologi.

Susanne Wigorts
Yngvesson,
professor i etik.

Sigtunastiftelsen årets Sigtunaattraktion

Sigtunastiftelsen har utnämnts till ”Årets Sigtunaattraktion 2024”. Priset delades ut under Näringslivsgalan i Sigtuna kommun den 19 april.

– Vi är så glada för det här priset. Det kommer precis i rätt tid då vi håller på med en nystart och utvecklar vår 100-åriga stiftelse. Sigtunastiftelsen vill vara både en nationell och lokal aktör och det här priset ger oss energi att fortsätta att förvalta ett fantastiskt idéarv och samtidigt skapa nytt. Vi hoppas att många runtom i landet hittar till Sigtuna framöver, säger Sigtunastiftelsens direktör Helle Klein.

FOTO: NÄRINGSLIVSGALAN 2024

Sigtunastiftelsen Magasin

– Nu också på nätet

Sigtunastiftelsen Magasin finns nu också som nättidning. Vår ambition är att vi genom denna satsning fördjupar dialogen genom att essäer och krönikor som varar länge finns sida vid sida med snabba nyheter om det som sker i nuet. Dessutom kompletterar vi det skrivna ordet med ljud och rörligt, allt från spännande poddar till filmade samtal. Vi hälsar alla läsare av Sigtunastiftelsen Magasin välkomna till sigtunastiftelsenmagasin.se

Tipsa gärna vår redaktion om vad du vill läsa mer om genom att mejla till vår redaktör sofia.af.geijerstam@sigtunastiftelsen.se
Vi vill alltid veta vad du tycker!

- ◀ Från vänster: Mona Wågberg, styrelseledamot Företagarna, Annika Bröms, näringslivschef Sigtuna kommun och vd Destination Sigtuna, Rima Lastauskas, vd Villoeco, Agnes Arnborg, hotellchef Sigtunastiftelsen, Åsa Fredriksson F&B Manager Sigtunastiftelsen, Helle Klein, direktör Sigtunastiftelsen.

NOTISER

Berit Carlström 15 maj 1942 – 3 april 2024

FOTO: HANS HARTMAN

Jag träffade Berit första gången för över 19 år sedan när jag började arbeta på Sigtunastiftelsen 2005.

För Berit blev Sigtunastiftelsen som ett andra hem

dit hon ofta återvände. Berit fick sin första anställning på Sigtunastiftelsen runt 1989 och hade genom åren olika befattningar. Förutom två längre uppehåll blev hon sedan kvar fram tills pensioneringen 2006.

När Berit först kom till Sigtunastiftelsen var hennes uppgift att utveckla stiftelsen till att även bli ett konferenshotell. Det var ett stort arbete att driva en konferensanläggning, så Berit fortsatte under några år som hotell- och konferenschef. De sista åren av sin anställning var hon program- och informationschef.

Berit hade känslan och förmågan att sätta Sigtunastiftelsen in i sin samtid och samtidigt inte glömma bort dess historiska ursprung. Uppdraget förankrades också i en personlig tro, med ett stort intresse för olika kulturella uttrycksformer och naturens läkande kraft.

För mig blev Berit en förebild för ett värdskap i dess bästa betydelse. Att se individen och alla människors lika värde, för att med respekt ge förutsättningar för det gränsöverskridande mötet, som Sigtunastiftelsen önskar vara platsen för. Hon var varm, engagerad och nyfiken. Med glitter i ögonen fanns det både ett allvar och en närvaro i det hon gjorde.

Vi är många som har fått ta del av Berits visningar av Sigtunastiftelsen, där hon med inlevelse och kunskap berättade om dåtid och nutid. Hon hade verkligen talets och språkets gåva och kunde recitera texter från otaliga av de författare som vistats på Stiftelsen.

I samband med pensioneringen slutförde Berit tillsammans med formgivaren Regina Clevehorn den prisbelönta boken "Sigtunastiftelsen — en vandring genom rum och tid" inför Sigtunastiftelsens 90-årsjubileum 2007.

I Olaus Petri-kapellet finns det sedan 2013 ett nytt altarbrun. Den har Berit broderat och symboliskt speglar den Sigtunastiftelsen: "Inget blad är det andra likt. Så är det också med de olika personligheter som tillsammans fullgör Stiftelsens ändamål. Olika, men lika värdefulla, var och en i sin nyans, sammanfogade till en helhet."

När jag tänker på Sigtunastiftelsen så finns Berit där. "Vad hade Berit gjort?" frågar jag mig ibland, och det blir någon slags inre kompass för att hitta riktningen framåt, men även förankringen bakåt.

Vi kan fortsätta i Berits anda genom att förvalta våra uppdrag oavsett var vi befinner oss. Om det är på Sigtunastiftelsen eller på andra platser i livet. Med Berits egna ord till mig:

"Fortsätt att vara trogen mot det uppdrag du fått, så länge som det är ett med din längtan och ditt intresse. Och var frimodig i din personliga framtoning.

Elisabet Mattizon Armgard

Programsekreterare för Abrahams Barn

Bokkiosken 10 år

Sigtunastiftelsen har inte bara Sveriges största privata bibliotek. Vi är också engagerade i samarbetet kring Sveriges minsta bibliotek, Bokkiosken i Sigtuna.

I år fyller bokkiosken 10 år, något som uppmärksammas med en jubileumsutställning.

I utställningen kan man bland annat få ta del av utdrag från gästböckerna där biblioteksbesökarna delar sina tankar och hälsningar.

Bokkiosken initierades av Sigtunastiftelsens tidigare biblioteksassistent Alfonso Ambrossi.

Utställningen har producerats av Anne Engel, biblioteksassistent på Sigtunastiftelsen och Jenny Kindberg Lorenz och Isabelle Vernersson, bibliotekarier i Sigtuna kommun. Utställningen invigdes i Sigtunastiftelsens bibliotek i maj 2024 och kommer att visas i Sigtuna kommuns bibliotek under hösten.

FOTO: WILMA CLEVEHORN

SIGTUNASTIFTELSENS KÖKSCHEF
MORGAN FREDRIKSSON

TEXT | SOFIA AF GEIJERSTAM · FOTO | MAGNUS ARONSON

”Jag gick en fransk matlagingskurs för gubbar när jag var nio år.”

MORGAN FREDRIKSSON är Sigtunastiftelsens nya kökschef. Fast ska man vara helt ärlig är han inte särskilt ny. Han klev in i restaurangköket första gången 2009. När han nu är tillbaka igen är det tredje gången gillt.

– Det finns något med där här platsen som drar. Det känner du redan när du kör upp vid entrén. Något klassiskt som stämmer med den typ av mat som jag vill laga. Svenskt, lite traditionellt, med inspiration från det italienska eller franska köket, säger Morgan med en dialekt som avslöjar hans egna värmländska rötter.

För även om han har bott i Sigtuna i många år var det i Värmland allting började. Det var där hans intresse för mat väcktes redan i tidig ålder.

– Jag växte upp i Signeby i Silleruds socken. Där var det bara kok-mat som gällde. Kött och potatis om du förstär vad jag menar. Men en dag hade gubbarna i byn kommit på att de ville lära sig att laga mat. De bjöd dit en fransman som skulle hålla matlagingskurs och trots att jag var bara nio år gammal fick jag följa med min pappa. På den vägen är det. Jag förstod direkt att det här var min grej, berättar Morgan.

Minns du vad ni lagade?

– Inte riktigt. Jag minns att vi gjorde panna cotta som efterrätt som var väldigt god.

Men det var inte bara den franska matlagingskursen som väckte hans intresse för att utbilda sig till kock. Farmors kök har också ett finger med i spelet. Det var farmor Ellen som lärde honom grunderna för den traditionella husmanskosten, den där väl-lagade maten som kräver både tid, kunskap och omsorg.

ÅTERVÄNT TILL URSPRUNGET

Efter mer än 20 år som kock, i olika sammanhang och i olika roller, är det först på senare år som han själv tycker att han har hittat en egen identitet i köket.

– Jag tror att alla kockar går igenom tre faser. Först lär man sig grunden, sedan experimenterar man lite. I den tredje fasen, den som jag är i nu, hittar man sin identitet och sitt uttryck. Jag har valt att återvända till ursprunget, men med mycket mer kunskap och erfarenhet.

Morgan Fredrikssons kärlek till barndomens husmanskost syns tydligast under Sigtunastiftelsens luncher där Wallenbergare, kåldolmar, raggmunk och isterband med dillstuvad potatis ofta dyker upp på menyn. Rätter som många gäster har en stark relation till, men själva inte har tid att laga. Under middagarna är det influenserna från det franska köket och det italienska köket som sätter tonen.

MOOD MANAGEMENT

Att leda ett kök på en plats som Sigtunastiftelsen har sina utmaningar. Ena kvällen en stor konferensmiddag, den andra ett festligt bröllop eller en grillkväll i Rosengården. Det gäller att kunna ställa om och anpassa sig efter det som krävs för dagen.

– Jag brukar köra lite *mood management*. Sätta lagom mycket press på teamet i köket. Inte för mycket och inte för lite. Glada kockar lagar godare mat och min bästa belöning är när vi har nöjda gäster. Det är först då jag vet att vi har lyckats. ●

OM MORGAN FREDRIKSSON

ÅLDER: 41

BOR I: Sigtuna

FAMILJ: Ja. Min fru Åsa (F&B Manager på Sigtunastiftelsen) och två döttrar, 6 och 16 år. Vår Jack Russel Bingo räknas nog också till familjen.

FAVORITRÄTT: Korv. Den kan serveras både enkelt och elegant och varierar i det oändliga.

VAD BJUDER MAN DIG PÅ SOM MIDDAGSGÄST?

Vad som helst. Jag är världens enklaste att bjuda hem på middag. Äter allt och är glad för att jag för en gång skull slipper laga maten.

VAD BESTÄLLER DU SJÄLV NÄR DU GÅR PÅ RESTAURANG?

Ofta råbiff eller kalvlever Anglais. Jag gillar det klassiska franska köket.

"Under middagarna är det influenserna från det franska och det italienska köket som sätter tonen."

MORGAN FREDRIKSSON
SIGTUNASTIFTELSENS KÖKSCHEF

SIGTUNASTIFTELSENS PORCHETTA MED ÖPPEN LASAGNE

Morgans recept på örtekryddad porchetta med öppen lasagne är en robust och ärlig rätt med italiensk twist – precis som Sigtunastiftelsen.

Perfekt att bjuda på om man är ett större sällskap eftersom den kan förberedas redan dagen innan.

Lasagnen fungerar också bra som ensamrätt om man vill välja bort köttet. Grönsaker och örter anpassas efter säsong.

4 PERSONER

ÖRTKRYDDAD PORCHETTA

INGREDIENSER

- 1 kg rimmat sidfläsk i bit utan svål
- 4 klyftor vitlök (riv eller mixa)
- 1 msk grovmalen svartpeppar
- 2 dl hackade färska örter i säsong. (Rosmarin, ramslök, timjan, persilja.)
- Bindgarn

GÖR SÅ HÄR

- Skär upp sidfläsket i mitten, men inte hela vägen igenom.
- Stryk med riven vitlök och strössla med färska kryddor och svartpeppar.
- Rulla ihop som en rulltårta och bind hårt med bindgarn.
- Stek i ugnen på 120 grader tills inntertemperaturen är 72 grader.
- Låt vila cirka en timme innan garnet klipps och köttet skärs i tunna skivor.
- Om porchettan görs en dag i förväg kan skivorna värmas på grillen eller i stekpanna.

ÖPPEN LASAGNE

- 600 g färska lasagneplattor
- 1 zucchini
- 1 aubergine
- 1 paprika
- 200 g coctailmozzarella
- 200 g ruccola
- 2 krukor färsk basilika
- salt och peppar efter smak
- olivolja av god kvalitet

- Skiva grönsakerna i 1 cm tjocka skivor. Grilla på båda sidor. Pensla med olivolja, salt och peppar.
- Koka lasagneplattorna i saltat vatten. Lyft upp och arrangera på ett stort fat. Varva lasagne, basilika och grillade grönsaker.
- Toppa allt med coctailmozzarella och ruccola och servera med tomatsås i en kanna vid sidan av.

TOMATSÅS

- En gul lök
- 1 morot
- 1 vitlösklyfta
- 2 stjälkar blekselleri
- 1 msk oregano
- 1 burk tomater (hela) + lika mycket vatten
- salt och peppar efter smak
- olivolja

- Skär grönsakerna i lika stora bitar. Fräs i olivolja utan att de tar färg. Tillsätt tomater och vatten.
- Koka på låg värme 30 – 40 minuter. Mixa såsen helt slät.

Tvålmakarna som får stiftelsens rosor att dofta året runt

TEXT | SOFIA AF GEIJERSTAM · FOTO | AGNES ARNBORG

MARIA ARNBORG är präst och Carl-Johan Söderbom jurist, men sedan några år tillbaka ägnar de större delen av livet åt att koka tvål hemma i Smögen.

– Det är en passion. En möjlighet att leva på ett annat sätt, förklarar Maria och Carl-Johan som driver Smögens tvålbruk.

Att möta tvålmakarna Arnborg och Söderbom är som att vrida tiden tillbaka. Marias snörkängor, vida kjol och höghalsade blus. Carl-Johans tvinnande mustascher. De hade lika gärna kunnat vara Sigtunastiftelsens gäster 1917. Ärendet för dagen är att överlämna årets leverans av Sigtunastiftelsens tvål *Rosor & Tång*, omsorgsfullt tillverkad av rosenblad från Sigtunastiftelsen, rapsolja och handplockad tång från Smögen; den plats där Maria och Carl-Johan bor och har sin verksamhet. För sedan några år tillbaka är de närmast tvålmakare på heltid.

EN LIVSSTIL

Hur blev det då så här? Att man som präst och jurist ägnar börjar koka tvål?

– Jag är fortfarande präst med en deltidstjänst i Munkedals församling, det är jätteviktigt för mig, försäkrar Maria. Carl-Johan har också lite uppdrag vid sidan av tvålbruket. Men det tar en väldigt stor del av vår tid. Det var inte tänkt så från början, men nu har det blivit en livsstil.

När de startade tvålbruket våren 2020 hade de redan ett stort intresse för trädgård och självhushållning. Strax före pandemin kom de på idén att använda trädgårdens lavendel och ringblommor till att göra egen tvål.

– Jag tror att det handlade om att vårt trädgårdsintresse bör-

jade kännas lite introvert. Att göra tvål blev något som kunde komma andra till godo, säger Maria.

Sedan gick det fort. Carl-Johan redde ut alla regler och tillstånd och snart hade tvålverket i köket vuxit till Smögens tvålbruk. Sortimentet växte och fler och fler lokala butiker tog in tvålarna till försäljning. I dag finns det både ansiktstvålar, trädgårdstvålar och kallbadstvålar. De har till och med börjat med ett eget tångschampo.

GE TILLBAKA TILL HAVET

Tången plockas i viken utanför och är naturligt rik på mineraler, spårämnen och vitaminer, förklarar Carl-Johan som tillägnat sig mycket kunskap och erfarenhet under resans gång. Något som påverkade honom särskilt starkt var insikten om den omfattande nedskräpningen av stränderna. Ett problem han kände till, men inte helt förstätt vidden av. De kände direkt att de ville försöka bidra till en förbättring. Ge tillbaka till havet som försäg dem med en så värdefull råvara. De inledde ett samarbete med Pelagiska och Clean Sea som arbetar med städning av Västkustens stränder.

– 5 kronor av varje tvål som säljs går oavkortat till strandstädning. I dagsläget har vi skänkt närmare 100 000 kr, säger Carl-Johan. ●

Foto från vänster till höger: Maria Arnborg och Carl-Johan Söderbom driver Smögens tvålbruk. Att ta vara på gamla traditioner är inte bara en klädstil. Det är ett medvetet val som de båda gjorde i ett försök att dra ner på livstempot.

*Sigtunastiftelsens tvål *Rosor & Tång* säljs bara på Sigtunastiftelsen. Varje år skördas rosenblad från Sigtunastiftelsens trädgård och blandas med rapsolja och tång från Smögen.*

TINA TECKNAR DET MELLANMÄNSKLIGA

TEXT | SOFIA AF GEIJERSTAM

FOTO: KERSTIN DILLMAR

Tina Calén.

I SIGTUNA ÄR konstnären Tina Calén välkänd för sina färgstarka textilier och uttrycksfulla illustrationer. På Sigtunastiftelsen är hon mer bekant som konstterapeut under retreatelgerna. Framöver kommer vi att lära känna henne som Sigtunastiftelsen Magasins egen tecknare.

– Det känns jätteroligt. Jag har en lång relation till Sigtunastiftelsen.

Det är en plats som betyder mycket för mig.

Tina Calén har haft pennan i handen så länge hon kan minnas. Hon tecknade mycket redan som barn och valde så småningom att utbilda sig till modedesigner på Beckmans designhögskola. Under många år drev hon butik i Sigtuna med fantastiska kreationer i tovad ull och starka färger. Det textila ligger henne fortfarande varmt om hjärtat, men under senare år har hennes teckningar tagit allt större plats i det kreativa skapandet. Hennes uttrycksfulla figurer har nått långt utanför Sigtuna och finns idag som väggmålningar både på RC:s Caféeer i Stockholm och ute på Arlanda. Hon har även illustrerat böcker i vitt skilda ämnen. Att uttrycka sig genom konst är också något hon lär ut till andra som konstterapeut.

– Ibland kan konsten vara en hjälp att formulera det man själv inte kan sätta ord på. Det var en stor hjälp för mig när jag förlorade min man, säger Tina som kom i kontakt med Sigtunastiftelsen under sin egen sorgprocess.

Bandet som knöts till Sigtunastiftelsen under den tiden finns fortfarande kvar och idag medverkar hon regelbundet som konstterapeut under Sigtunastiftelsens retreat.

– För mig är Sigtunastiftelsen en plats där man får komma med allt det man är och det gäller inte bara under retreaterna. Det är så öppet, personligt och vackert. Det tänker jag på nästan varje gång jag är här.

Du kommer att medverka regelbundet som tecknare i Sigtunastiftelsen Magasin framöver. Vad ska vi förvänta oss?

– Jag försöker skildra det mellanmänniska. Det är nog det som är gemensamt för mina bilder. Och humorn. Även om det kan handla om rätt så allvarliga saker. ●

ILLUSTRATION: TINA CALÉN

RETREATER HÖSTEN 2024

13-15 SEPTEMBER

ETT ANNAT PERSPEKTIV

Vila, meditation och kreativitet. En tyst retreat för återhämtning och reflektion över var vi befinner oss i våra liv. För den som vill finns också möjligheten att hitta andrum genom kreativt skapande i enkel form.

Retreatledare: Kerstin Dillmar, kaplan på Sigtunastiftelsen och Tina Calén, konstnär och uttryckande konstterapeut, Expressive Arts.

27-29 SEPTEMBER 2024

VARA SEDD

Ignatianskt inspirerad tyst retreat där fördjupande samtal med en följeslagare ingår. Utvalda bibeltexter blir en utgångspunkt för personlig reflektion över vad som ger oss liv och riktning i tillvaron. Retreatledare: Ann-Christine Janson, präst, Anne Magnusson, socionom och leg psykoterapeut samt Eva Holst, socionom och uttryckande konstterapeut.

11-13 OKTOBER 2024

HOPPETS RÖTTER – OCH KRONA

Dialog i stillhet med andliga fäder och mödrar
Retreatledare: Pelle Bengtsson, zenlärare och präst och Lisbeth Gustafsson, ordförande i Mäster Eckhartsällskapet.

25-27 OKTOBER 2024

BRYTPUNKT

En tyst retreat för vila och återhämtning där den som vill också har möjlighet att genom enskilt skrivande gestalta sitt liv och bearbeta sina erfarenheter.

Retreatledare: Kerstin Dillmar, kaplan på Sigtunastiftelsen och Lars Björklund, präst och självvårdare.

15-17 NOVEMBER

NY BLICK

En tyst retreat för vila, meditation och återhämtning.
Retreatledare: Lars Björklund, präst och självvårdare och Brita Bolin, leg. fysioterapeut.

A woman with dark, curly hair is sitting at a wooden desk. She is wearing a white collared shirt under a light-colored cardigan. Her right hand is resting on her chin, and her left hand is on a grey HP laptop. She is looking directly at the camera with a thoughtful expression. The background is a blue and brown striped wall.

***”Mitt tänkade är
under rekonstruktion”***

TEXT | SOFIA AF GEIJERSTAM · FOTO: ALI BAGHERI

MAHSA MALEKMARZBAN hade en framgångsrik karriär som journalist, översättare och programledare i Iran. För tre år sedan valde hon att lämna allt och bege sig till Sverige, ett land hon hade lärt känna genom Ingmar Bergmans *Fanny och Alexander*.

– IRANS OMFATTANDE CENSUR gjorde att jag inte orkade längre. Nu försöker jag lära mig att tänka fritt, som en skolflicka. Ju mer jag söker i mitt förflutna, desto mindre hittar jag av fritt tänkande. Censur tar sig in i hjärnan, sprider sig som cancer. Det är först när du lever i ett öppet samhälle som du blir medveten om dess skadliga effekter. Mitt tänkande är under rekonstruktion, säger Mahsa Malekmarzban som tilldelats Sigtunastiftelsens fristadsstipendium.

Mahsa bläddrar bland gulnande pressklipp om Ingmar Bergman i Sigtunastiftelsens klipparkiv. Recensioner av *Fanny och Alexander*, den film som var hennes första kontakt med Sverige. Hon var 22 år gammal och hade precis blivit klar med sina universitetsstudier. Med ett brinnande intresse för film och litteratur hade hon börjat översätta artiklar från engelska till farsi för olika tidskrifter och magasin. Hennes första översättning var just Bergmans *Fanny och Alexander*. Inte anade hon då att hans texter så småningom skulle leda henne till Sverige.

– Det oförutsägbara är livets läxa och jag försöker lära mig den, säger Mahsa som nyligen avslutat sin tvååriga vistelse som fristadsförfattare i Linköping.

ETT ANDRA UNIVERSITET

Hon växte upp i en familj där det fanns ett starkt politiskt engagemang. Trots riskerna, stöttades hon helhjärtat av sina föräldrar i valet att bli journalist. Hon började som reporter och översättare för tidningen *Zan*, Irans första tidning för kvinnor. Redan tidigt i karriären fick hon erbjudande om att bli programledare i iransk tv.

– För mig blev redaktionen på *Zan* ett nytt universitet. Kunniga journalister delade med sig av sina erfarenheter. Tv var något helt annat. Något jag aldrig riktigt trivdes med, säger Mahsa.

Hon hade förmånen att välja program som handlade om film och litteratur, men censuren fanns ändå alltid där. Vad man fick säga, hur man fick tänka. Som en osynlig ständigt närvarande gräns. Hon scollar i sitt Instagramflöde tillbaka till den tid då hon satt i tv-studion. Då alltid klädd i heltäckande klädsel med sjal över håret.

– Jag jobbade som programledare i 18 år. Under en period drev

jag ett också ett bokcafé i Teheran. Det var under den tiden som jag insåg att det fanns ”bigger fish to fry”, som hon själv uttrycker det.

2021 kom hon i kontakt med ICORN, International Cities of Refugee Network. De erbjöd henne möjligheten att lämna Iran. För vilket land, eller vilken stad, visste hon inte.

– Jag kunde inte berätta för någon om mina planer. Inte ens för min närmaste familj. Det hade varit för riskabelt.

En dag kom telefonsamtalet med beskedet att hon skulle till Linköping.

– Jag tyckte att Linköping lät som en stad i Kina. Sedan förstod jag att det var Sverige. Det kändes betydligt bättre. Det var ju ändå ett land som jag kände till. Inte minst genom Bergman, säger Mahsa och skrattar åt minnet.

Ingmar Bergman var Mahsa Malekmarzbans första kontakt med Sverige.

SIGTUNASTIFTELSENS FRISTADSTIPENDIUM

Sigtunastiftelsen utlyser varje år fyra fristadsstipendier som omfattar en veckas vistelse på Sigtunastiftelsen. Stipendiet kan sökas av författare, journalister och konstnärer som ingår eller har ingått i ICORNS fristadsprogram. Ansökan för 2025 ska skickas senast 31 oktober. www.sigtunastiftelsen.se/stipendier

INTERNATIONAL CITIES OF REFUGE NETWORK

ICORN är en organisation där städer och regioner erbjuder författare, konstnärer och journalister som lever under förtryck en temporär fristad upp till två år. Organisationen har idag mer än 70 medlemmar runt om i världen. Sigtuna var medlem i ICORN mellan 2012 och 2018 www.icorn.org.

REPORTRAR UTAN GRÄNSERS PRESSFRIHETSINDEX

Reportrar utan gränser publicerar varje år ett pressfrihetsindex. Av 180 länder rankas Norge som 1, Danmark 2 och Sverige 3. Iran rankas som 176, Nordkorea 177, Afghanistan 178, Syrien 179, Eritrea 180 www.reportrarutanangranser.se.

LJUS BILD AV SVERIGE

Hennes upplevelse av mötet med Sverige är ljus. Inte alls det kyliga, mörka land som många beskriver det som. Vinterns korta kalla dagar kompenseras mer än väl av det varma bemötande hon fick, och hon kallar fortfarande Linköping för sin andra hemstad.

– Fokuset på människovärdet är det som jag upplever så starkt i det svenska samhället. Människovärdet, yttrandefriheten och en demokratisk grundsyn.

EN SKUGGA SOM TAR SIG IN ÖVERALLT

I september 2022, när Mahsa hade varit ett drygt år i Sverige, nåddes världen av nyheten att Mahsa Jina Amini hade förlorat livet. Hon hade gripits av den iranska moralpolisen för att hon inte bar sin huvudsjal korrekt. Det blev början på den feministiska frihetsrevolutionen – Kvinna, Liv, Frihet – en revolution som nådde långt utanför landets gränser. Själv minns hon att hon översatte nyheter i sina sociala kanaler dygnet runt den första tiden. För att omvärlden skulle få veta vad som hände. Idag är protesterna inte lika högljudda längre och rubrikerna betydligt färre, konstaterar hon.

– Det är så censuren fungerar. Alla är så medvetna om att de inte bara utsätter sig själva för stor risk, utan även sina närmaste. Den ligger där som en skugga som tar sig in över allt.

När intervjun görs har vi just mötts av nyheten att Irans president, Ebrahim Raisi, omkommit i en helikopterolycka. Att detta skulle leda till någon förändring i landet är dock inget som hon hyser någon förhoppning om. I alla fall inte i det korta perspektivet.

– Mitt folk har fått utstå så mycket. De som sitter fängslade för sin politiska uppfattning, de som kämpar för jämlikhet. Utma-

**"Mitt folk har fått utstå så mycket.
De som sitter fängslade för sin
politiska uppfattning, de som
kämpar för jämlikhet."**

ningarna är enorma, men deras vilja att kämpa för en bättre värld är inte bruten. Det vi måste göra är att se till att deras röster hörs. Stötta de organisationer som verkar för kvinnors rättigheter, sätta tryck på FN, verka för att upprätthålla yttrandefriheten genom att stödja oberoende medier, men också genom att erbjuda asyl och ge möjlighet för författare, journalister och konstnärer att få en fristad.

HUR SER DU SJÄLV PÅ FRAMTIDEN?

– Beslutet att lämna Iran var en One Way Ticket. Det har jag förlikat mig med. Idag översätter jag och skriver. Det är min vardag. Jag har också en bokcirkel som jag sänder live på Instagram varje fredag där jag presenterar en ny bok. Den här veckan läser vi antologin *Tankerum av platser och idéer* (svensk översättning). Att dela min passion för litteratur med andra är något jag älskar. Det hjälper mig att återerövra mitt fria tänkande. Jag är precis i början av den processen, men jag har alltid varit en utforskare. Jag ser fram emot resan. ●

Anna Fröjd,
chefredaktör och
ställföreträdande
ansvarig utgivare
på Expo.

ETT TRYGGT RUM

Journalister möts på Sigtunastiftelsen för samtal om hat och hot

TEXT | KERSTIN DILLMAR · FOTO | MARC FERMENTA

– DET ÄR ETT PRIVILEGIUM att arbeta som journalist för det är fantastiskt, roligt, lärorikt och utmanande, men det kan också ha ett högt pris, säger Anna Fröjd, chefredaktör och ställföreträdande ansvarig utgivare på *Expo*, en religiöst och partipolitiskt obunden tidskrift som granskar organiserad rasism.

– De tio senaste åren har förtroendet för journalistiken minskat, fortsätter hon. Det har flera orsaker som ett större ifrågasättande kring vad som är sanning och fakta i efterföljden av Fake news, men också förstås den digitala utvecklingen. Hoten och hatet mot journalister har också ökat och kommit närmare in i det privata. Det handlar om personangrepp men också om anonyma hot till redaktionerna där ämnen som jämställdhet, rasism, migration och klimat är särskilt laddade.

– Att hantera reaktioner och vara transparent kring sin journalistik är inbyggt i yrkesrollen, säger Anna Fröjd, men att hantera hot eller helt osakliga reaktioner med en aggressiv ton från anonyma avsändare är något helt annat.

– Men så här ser verkligheten ut, fortsätter hon, och det gäller både lokal- och riksmidia.

En av journalistikens viktigaste uppgifter är ju att slå vakt om demokratin. Det handlar dels förstås om saklig rapportering av händelser och nyheter men också om medveten granskning av olika samhällsaktörer, värderingsförskjutningar, autokratiseringsprocesser och missförhållanden.

TRYGGT RUM PÅ SIGTUNASTIFTELSEN

På Sigtunastiftelsen anordnades hösten 2023 för första gången *Ett tryggt rum* för journalister som arbetar med hat och hot. Under två dagar fanns möjligheten att samtala med kollegor om sin situa-

tion, utbyta erfarenheter, lära sig mer om krishantering och att leva med hot som en ständig stress. Deltagarna kunde också lyssna till ett antal föredrag om vikten av medveten kunskap kring hot och hatfulla reaktioner som ett strukturellt problem. Nu i oktober 2024 återkommer möjligheten att delta i *Ett tryggt rum*.

HOT OCH HAT KAN ALDRIG ACCEPTERAS

– Det är en fara om man börjar tänka att hat och hot är en del av jobbet, menar Anna Fröjd. Man måste se det som ett arbetsmiljöproblem och som en oacceptabel del av yrket. Hon menar vidare att det är viktigt med kunskap som kan lyfta redaktionernas medvetenhet kring just frågan om arbetsmiljö och den infrastruktur som behövs i form av rutiner och säkerhetstänk.

– Rakt in i en medieekonomi som mer och mer blivit en utmaning så är det kostsamt med säkerhetsarbete och personskydd, säger Anna Fröjd. På tidskriften *Expo* finns en vana att arbeta i en politisk miljö och redaktionens medarbetare är ofta medvetna om vilken typ av reaktioner de kan förvänta sig.

– Att delvis kunna förutse reaktioner och från vilket håll de kommer skapar förstås en större känsla av kontroll, menar hon. Men det kan ändå komma obehagliga överraskningar.

Anna Fröjd menar att det är av största vikt att journalistiken fortsätter att ta sin uppgift på allvar.

– Det är en garant för trovärdighet och journalister har en viktig roll i det demokratiska systemet, säger hon.

– Hat och hot kommer att fortsätta att vara en verklighet som man måste förhålla sig till och vi behöver alla trygga rum vi kan hitta för att kunna stärka varandra och vara en motkraft till dem som vill försvaga de demokratiska processerna. ●

”VAD HAR DET HÄNT I VÄRLDEN IDAG DÅ?”

Det är så små och udda saker jag minns. Som ögonblicket i slutet av oktober 1999. Det är en torsdagskväll i Sigtunastiftelsens teverum, bara jag och en mycket gammal dam som sitter i en stol och sticker. Får jag titta på Sportnytt, frågar jag. Hon nickar vänligt. Sportnytt's huvudnyhet den kvällen är att fotbollsstjärnan Henke Larsson brutit benet i en match med sitt Celtic. Filmsekvensen är brutal, efter kollisionen med motståndaren sticker Larssons vadben ut under hans strumpa i en onaturlig vinkel. Damen med stickningen tittar upp när hon hör reporterns uppjagade röst och frågar vänligt: Nå, vad har det hänt i världen idag då? Henke Larsson har brutit benet, säger jag. Jaha, säger damen tankspritt och återgår till sin stickning.

Jag var vistelsestipendiat i Sigtuna från mitten av oktober till mitten av november det året. Det var dimmigt och tyst, det regnade mycket. Jag var trettioåtta år gammal, gift och hade två söner som var sju och elva år gamla. Jag saknade min familj och ibland ringde jag hem från en mynttelefon. Jag tog långa promenader varje dag men gick upp flera kilo, det var mycket grädde i Stiftelsens dåtida husmanskost. Vin fick man inte på den tiden, så några gånger gick jag till Amandas Lilla Krog och söp mig full på vodkashots. På dagarna skrev jag flitigt, centrala avsnitt i den roman som kom att heta Vådan av att vara Skrake och utkom följande höst.

Det var ett år då Boris Jeltsin styrde ett Ryssland som vi trodde att närmade sig väst. Men på våren hade relationerna blivit ansträngda då Nato fällde bomber över Serbien: jag hade flugit hem från Rom en kväll i maj, och Finnair hade inte fått använda den vanliga flygkorridoren över Belgrad eftersom det gjordes en bombräd den kvällen. Nu befann vi oss i slutet av året, och det jag inte visste var att om ett par månader, den 31 december 1999, skulle Boris Jeltsin avgå som Rysslands president och efterträdas av premiärministern och den före detta KGB-agenten Vladimir Putin. Jag var mer intresserad av ett fenomen som kallades Y2K – rädslan för att världens logistiska system skulle falla samman vid det förestående millennieskiftet – och av IT-boomen som gjort några av mina bekanta sagolikt rika utan att de till synes behövt lyfta ett finger. Den kyliga och tröga våren 2024 är jag tillbaka – stipendiat igen efter tjugofem år! Middagarna i Stiftelsens restaurang är inte längre tunga och gräddiga, utan kontinentala och alldeles utsökta, och jag kan beställa ett vinpaket till maten om jag

FOTO: THRON ULLBERG

vill. Världen har upplevt två börskrascher och en pandemi, klimatkrisen har accelererat, både Sverige och Finland har blivit medlemmar i Nato och vad det blev av Vladimir Putins Ryssland vet vi vid det här laget alla.

Själv ringer jag och sms-ar och skickar e-post och ser på filmer inne på mitt rum, och på kvällarna springer jag längs Mälarens strand och nere på sportplanen, för när man är över sextio är det viktigt att sköta sin hälsa. Jag har sett mina söner förvandlas från småpojkar till män som närmar sig medelåldern, jag har följt min mor till gravstenen och jag har gått igenom flera skilsmässor, en officiell och några informella men precis lika sorgliga. Jag är kanske – som en irländsk äldre författarkollega en gång beskrev sig själv – battered and bruised, men jag skriver fortfarande. Min inre eld är inte svagare än för ett kvartssekel sedan, snarare tvärtom, den är bara annorlunda. Och jag behöver ron och tystnaden Sigtunastiftelsen erbjuder ännu mycket mer än jag behövde dem hösten 1999.

KJELL WESTÖ är en av Finlands främsta författare. Han är mest känd för sina episka romaner men har även skrivit noveller, poesi, essäer och krönikor. Hans senaste roman är *Skymning 41* som kom ut 2023. Kjell Westö är författarstipendiat på Sigtunastiftelsen under 2024. Han var även författarstipendiat 1999.

SIGTUNASTIFTELSEN STIPENDIER

*Sigtunastiftelsen är en unik kulturhistorisk miljö för forskning, skrivande och skapande.
Följande stipendier utlyses årligen.*

FORSKARSTIPENDIER

Harald och Louise Ekmans forskningsstiftelse delar ut stipendier till forskare för en tids fri vistelse på Sigtunastiftelsen. För mer information hänvisas till www.ekmanstiftelserna.se eller info@ekmanstiftelserna.se

FÖRFATTARSTIPENDIER

Sigtunastiftelsen förmedlar sedan 1937 vistelsestipendier till författare. Stipendiet består av tre veckors fri vistelse på Sigtunastiftelsen. Den sökande skall vara medlem i Sveriges Författarförbund eller Finlands svenska författareförening. Ansökan till 2025 års författarstipendier skickas till stipendium@sigtunastiftelsen.se senast 31 oktober 2024 utan särskild blankett. Ange "Författarstipendium" i din ansökan. För frågor vänligen kontakta program@sigtunastiftelsen.se eller 08 592 589 85.

MÄSTER ECKHARTSÄLLSKAPETS STIPENDIUM FÖR STUDIER I MYSTIK TRADITION OCH KONTEMPLATIV PRAXIS

Välkommen att söka Mäster Eckhartsällskapets stipendium för teologisk och religionsdialogisk fördjupning genom studier i mystik tradition och kontemplativ praxis. Mäster Eckhartsällskapet är grundat av Hans Hof (1922–2011), professor i religionsfilosofi vid Uppsala universitet. Syftet är att främja insikter i religionsdialog och mystik tradition på kontemplativ grund. Stipendiet utgörs av en tvåveckors vistelse på Sigtunastiftelsen. Stipendiet utlyses årligen och sista datum för ansökan under 2024 är den 31 oktober. Beviljat stipendium 2024 skall tas ut under år 2025. Ansökan med presentation och motivering skickas till: eckhart.sallskapet@gmail.com eller Stiftelsen Mäster Eckhartsällskapet, att: Lisbeth Gustafsson, Sankt Persgatan 19, 193 32 Sigtuna.

SIGTUNASTIFTELSENS FRISTADSSTIPENDIUM

Sigtunastiftelsen utlyser fyra fristadsstipendier som omfattar en veckas (6 nätter) fri vistelse med helpension. Stipendiet kan sökas av författare, journalister och konstnärer som ingår, eller har ingått i ICORNS fristadsprogram. (International Cities of Refuge Network.) Stipendiet är öppet för sökande boende i Sverige, Norge och Danmark. Ansökan till 2025 års Fristadsstipendium skickas utan särskild blankett senast 31 oktober till stipendium@sigtunastiftelsen.se. Ange ICORN i din ansökan.

STIPENDIUM I SEGLORA SMEDJAS ANDA

Medel går att söka för fri vistelse i 1–4 dygn främst i grupp, men även för enskilda, för planering eller skapande av verksamhet i Stiftelsen Seglora smedjas anda: Dess anda är dialogisk, kontextuell och demokratisk. Stiftelsens ändamål är att idka opinions- och folkbildning i skärningspunkten mellan det existentiella, kulturella och samhällsliga. Ansökan med idépresentation och motivering skickas till stipendium@sigtunastiftelsen.se. Ange "Seglora smedja" i din ansökan. Sista ansökningsdag 31 oktober 2024. (Gäller för vistelsestipendium under 2025.) För frågor mejla till: Ewa.LindqvistHotz@svenskakyrkan.se

Petter Gabrielssons målning av Sigtunastiftelsens bibliotek ingick i Vårsalongen på Liljevalchs 2021.

Sigtunastiftelsens har Sveriges största privata bibliotek och arkiv, en unik K-märkt plats för litteratur, kultur och forskning. Bibliotekets medarbetare ger tips på aktuella böcker.

BOKTIPS från kultur- och bibliotekschef ANDERS CLAESSION:

BOKSTAVEN DÖDAR MEN ANDEN GER LIV: OM RELIGIONEN SOM KONSTART ELLER TILLVARONS POESI AV K. G. HAMMAR

Förlag: Katedralakademien 2023
Våren 2023 höll

ärkebiskop emeritus K G Hammar ett födelsedagsföredrag på Katedralakademien i Storkyrkan i Stockholm. Den skrift föredraget resulterat i är en kort och elegant sammanfattning och variation på den mystiskt inspirerade teologi han utvecklat i sina tidigare böcker och i sitt livslånga teologiska tänkande. Domkyrkoteologen Normunds Kamergrauzis menar i förordet att K G Hammar, tillsammans med Nathan Söderblom, är de undantag bland Sveriges ärkebiskopar som varit teologiska förnyare - båda har också inspirerats starkt av en mystik teologi som utmanat sin tid. Dag Hammarskjöld och Martin Buber, som K G Hammar inspirerats av och lyfter fram i skriften, är också förmedlare mellan dessa två mystiskt inspirerade ärkebiskopar. I inledningen beskriver K G Hammar sin egen väg in i denna mystiska livsförståelse, att vara en del av något större, bland annat då han som 5-6 åring vandrade runt i skogarna kring den lilla byn Rörum mitt i Skåne och mötte en 500-årig ek.

K G Hammars reflektion utgår från det faktum att det aldrig blev någon konflikt mellan den framväxande vetenskapen på 1800-talet och konsten, men däremot mellan vetenskap och religion. Konflikten uppstod där religion ansågs stå för färdiga sanningar. Religion och kristendom handlar, menar han, istället om en tillit till en sanning som uppstår mellan bibelberättelser och tradition å ena sidan och mänskliga situationer, kunskaper och erfarenheter å andra - i detta mellanrum verkar Anden. Han kallar det religion som

konstart eller tillvarons poesi. Med en sådan hållning upphävs inte bara konflikten mellan religion och vetenskap, utan religionens två stora sänken upphävs - fundamentalismen och maktkopplingen. Bara en religion och andlighet som ser religionen som konstart - där Jesus ses som kristendomens grundmetafor - kan, menar han, hantera vår tids stora utmaning klimatkrisen och skapa en verklig omställning mot ett hållbart samhälle med livsutrymme för allt levande: "Det är trons människor med den friheten från egoistiska jaget som skapelsen behöver för att bevara och återvinna sin livgivande och livsbärande förmåga." Det är svårt att kort förmedla den rika och befriande teologi som K G Hammar med en tät och elegant stil lägger fram i denna korta skrift. Läs den!

BOKTIPS från biblioteksassistent ANNE ENGEL:

KLIMAT OCH EKOLOGI MED BUDDHISTISKA ÖGON

AV PETER FOWELIN (RED)

Dana Förlag 2023
I *Klimat och ekologi med buddhistiska ögon* får vi ta del av flera

olika synsätt inom den buddhistiska filosofin; såväl meditativ och mer filosofisk reflektion som socialt engagerad buddhism i relation till dagens klimatutmaningar.

Den ekologiska krisen är en andlig kris där grundorsaken är att människan inte förstår sin plats i världen. För att lösa krisen måste man gå till roten med detta. Här lyfts kritik över vår moderna civilisation och vi får absurda exempel på människans handlande som följd av de ekonomiska system som råder idag med konsumism, exploatering av resurser och icke-cirkulärt synsätt i spetsen. En andlig relation till världen innebär reflektion över hur allt står i ömsesidiga relationer till varandra. Det är en existentiell utmaning och det är genom att möta denna som vägen leder framåt. Vi får tips på meditationer och texter med vägledning för utövning till stöd för oss.

Boken består av 9 bidrag från en rad gröna tänkare med olika buddhistisk bakgrund. Joanna Macy, miljöaktivist och författare, skolad inom buddhism och djupekologi skriver: "Det finns inspiration där ute som kan hjälpa oss att utmejsla ett liv som bär samhället igenom detta. Fem århundraden av hyperindividualism har trasslat till det för oss, men vi längtar så efter att få skaka av oss våra konkurrenspräglade rustningar. Vi vill falla i famnen på jorden och i famnen på varandra. Vi måste hitta tillbaka till och än en gång

lära oss hur vi ska ta hand om varandra." Vidare intervjuar Sam Mowe miljöaktivisten och entreprenören Paul Hawken som, enligt förordet, står för bokens mest optimistiska perspektiv (och jag instämmer). Hawken berättar om Project Drawdown där de 100 bästa klimatlösningarna har utarbetats och presenteras, detta väcker inspiration, nyfikenhet och hopp. Hoppet till trots som väcks säger även Hawken: "Vi måste vara orädda inte hoppfulla". Detta är en lagom nätt bok som ger nya uppslag och impulser och tål att återvända till.

BOKTIPS från biblioteksassistent ELIN CULLHED:

LOVE ME TENDER ROMAN AV CONSTANCE DEBRÉ

Atlas, 2023

I sitt lika kraftfulla som strama manifest om att släppa taget skriver den franska författaren och advokaten Constance Debré fram en ny,

andligare och mer risktagande autofiktiv prosa. Den krassa men så erotiska texten skrivs från en tidpunkt då författaren riskerar att frantas vårdnaden om sitt barn, vilket leder till att samtliga livsvärden går sönder och ifrågasätts. Vem är en mor utan sitt barn? Vad händer om man gör sig fri från allt, till och med från kärleken? Debrés raka, sårbara roman utmanar sin läsare och är full av sanningar som bara anländer till den vars liv är ställt på sin spets. I fin svensk översättning av Emma Majberger.

NAMNET ROMAN AV CONSTANCE DEBRÉ

Atlas, 2024

Namnet är den fristående fortsättningen på *Love me Tender* och handlar om barndomen i en text som avsäger sig tron på just barndomen.

Det handlar om allt vi har med oss och som vi behöver göra oss fria från för att verkligen leva, enligt Debré: Våra namn, vårt arv, vår klass, våra manér och identiteter. Constance Debré skildrar en uppväxt i den franska adeln och bourgeoisie som du aldrig har läst om den förut. I fin svensk språkdräkt av Emma Majberger.

TA DEL AV FLER BOKTIPS I VÅR NÄTTIDNING:

www.sigtunastiftelsenmagasin.se

Hantverkets återkomst

Möt höstens konstnärer i ett samtal om skapande i vår tid.

TEXT | VILMA LUOSTARINEN

Valurna, Mölndal stadshus av Sanna Lindholm.

Ostwald Au-Yeung vid vävstolen.

Höstens två utställningar på Sigtunastiftelsen har en gemensam nämnare: båda konstnärerna arbetar i gränslandet mellan konst och hantverk. Sanna Lindholm, uppväxt i Gävle och bosatt i Göteborg, skulpterar i trä med svarven som främsta verktyg. Ostwald Au-Yeung, ursprungligen från Toronto, Kanada, hittade till Dalarna och dess textila hantverkstraditioner via en karriär som modedesigner i London. Sigtunastiftelsen mötte de två konstnärerna i ett samtal om hantverkets roll i samtiden och om gränsöverskridande skapandeprocesser.

Hantverk, så som vävning och keramik, blomstrar i vår tid. Men vad är det som får oss att vilja skapa något med våra egna händer? Sanna Lindholm, som själv håller i täljkurser, tror att det finns en längtan efter det långsamma, att stanna upp och vara nära sig själv och materialet. ”Livet har blivit så abstrakt med alla skärmar, det finns knappt något utrymme för det taktila längre”, kommenterar hon. Ostwald Au-Yeung menar att människor har hållit på med hantverk i alla tider. Intresset är inte unikt för vår tid och kan inte helt förklaras med digitalisering och ett uppskru-

Sanna Lindholm i ateljén.

”Livet har blivit så abstrakt med alla skärmar, det finns knappt något utrymme för det taktila längre”

vat tempo. ”Det kanske snarare har något med agens att göra”, reflekterar han. ”Vi är så vana vid att köpa allting färdigtillverkat. Det är inte självklart att man skapar något med sina egna händer längre. Det är inte ens alla som lagar mat hemma.”

Ostwald har länge arbetat med textil. Han drogs till material-ets mjukhet och följsamhet, att få ornamentera och dekorera. Till en början ledde vägen till modevärlden. Efter studier i Kanada flyttade han till London men efter några år insåg han att den hårda och ofta orättvisa branschen inte var för honom. Han sökte sig ►

Ostwald Au-Yeung med ett av hans textila verk.

*"Det är jätteonödigt men
samtidigt jätteviktigt."*

mot något annat, något mer mänskligt. Kärleken förde honom så småningom till Leksand. Där började Ostwald fråga sig hur han kunde lära känna och rota sig i en kultur som var långt bort ifrån hans egen. Svaret fann han genom textilhantverket. Den snabba modevärlden byttes ut mot folkdräkter och textilkonst. I Ostwalds vävnader möts två lokala traditioner, textil och psalmer. Genom att ”krusa”, eller ”remixa”, utvalda psalmer i vävstolen blir noter till geometriska mönster och vävnaderna till en ny folklig koral i glänsande linnetrådar. ”Det är lätt att tro att ’traditionen’ bara är det som kom före en själv. Men det kan bli ganska dött om man bara reproducerar något som redan finns. Att bevara en tradition är mer än så. Som hantverkare är man också ett redskap. Även om jag lär mig en traditionell metod så kommer det jag skapar oundvikligen att få ett personligt uttryck”, berättar han.

Trä som material har fascinerat Sanna ända sedan barn-
domen. Men det var också av tillgänglighetsskäl som
valet föll på just trä. Hon hittade träbitar både ute i
naturen, i stadsmiljön samt i skolans återvinningsbingar. Med
svarvens hjälp kunde grenen upphittad på Avenyn och restbitarna
som någon annan kastat bli till något nytt. Med tiden har hennes
intresse för materialet växt och fördjupats. Dels utifrån sina fy-
siska egenskaper, dels utifrån att det med sina årsringar bär på
berättelsen om tid lagrat i sig. I kontrast till svarvens direktet
har Sanna alltmer börjat använda sig av handverktyg, så som kniv,
yxa och bildhuggarjärn. Hon söker efter ett långsammare och
strävsammare sätt att skapa, efter känslan av att röra sig i allt
större cirklar och längre cykler.

Att dra ner på tempot har varit viktigt även i Ostwalds arbete.
”Något jag alltid gillat med textilhantverk är att det tar så mycket
tid. Det är jätteonödigt men samtidigt jätteviktigt. Jag tror att
vi människor har ett behov av att lägga ner tid på saker och att
skapa skönhet. Något jag hade svårt för i modeindustrin var just
den snabba takten med ständigt nya kollektioner.” På frågan om
vad som motiverar dem personligen att syssla med hantverk svar-
rar han: ”För mig har det handlat om frågor som: Hur vill jag
använda min tid? Vilka spår ska jag lämna efter mig? Man kan
sitta framför datorn i två timmar och jämföra den tiden med att
ha jobbat med händerna. Man kanske inte har hunnit åstadkom-
ma särskilt mycket, men man har gjort någonting som lämnar ett
fysiskt spår. Det är en fråga om vad man väljer att lägga sin tid
på, att den inte bara ska försvinna bort i något Tiktok-flöde...”

I början av 1900-talet då Sigtunastiftelsen öppnade var en
tid som präglades av snabb förändring. Årtiondena innan hade
Arts & Crafts-rörelsen växt fram som en motkraft till industri-
alismen. Idag lever vi i en minst lika omvälvande tid, samtidigt
som hantverket åter är högaktuellt bland yngre generationer. Ser

konstnärerna några likheter mellan tiden då och nu? Svaret är
både ja och nej. Det finns idag ett stort intresse för hantverk, håll-
barhet och äkthet, samtidigt som vi har vant oss vid att de saker
vi behöver och vill ha ständigt finns lättillgängliga och till nästan
ingen kostnad alls. ”Det krävs många omvärderingar”, tror Sanna.
Sitt politiska budskap och sin tilltalande estetik till trots så har
Arts & Crafts-rörelsen en baksida, påpekar Ostwald: ”Rörelsens
medlemmar kom själva ofta från välbärgade familjer. Jag hoppas
att vi är på väg mot något mindre elitistiskt.”

Konstnärerna efterfrågar mer offentliga medel för exempel-
vis kommuner att köpa in och tillgängliggöra konst och hantverk.
Sanna funderar mycket på konst och folkbildning. ”När jag som
barn hängde med min mormor och morfar var det helt naturligt
att gå på museum och andra utställningar på helgerna. Det kan
vara något vi har kommit bort från lite. Möjligen har de rummen
blivit kyligare. Inte ens jag som utövare känner mig alltid bekväm
i gallerirummen.”

Men kanske är något på väg att förändras. Den skiljelinje som
tidigare funnits mellan den så kallade ’fria konsten’ och det mer
folkliga hantverket, där konsten ofta ansetts ha högre status, ver-
kar vara på väg att luckras upp. Hybridformer uppstår och hant-
verket har hittat in till de domäner som tidigare var reserverade
för konsten. Rollerna är mer flytande än förr. ”Många konstnärer
rör sig mer mot hantverket”, berättar Sanna. ”Jag brukar kalla
mig konstnär men det är mest för att ge mig själv svängrum och
möjliggöra att verka i olika sammanhang och kunna diskutera
många olika frågor. Det känns härligt att det börjar luckras upp
lite och att man kan intressera sig för olika fält från olika håll.” ●

OM KONSTNÄRERNA

OSTWALD AU-YEUNG

FÖDD: 1992 i Toronto, Kanada.

UTBILDNING: Ryerson University, Toronto, Hong Kong
Polytechnic University och Central Saint Martins College of
Art and Design, London.

AKTUELL MED: Utställningen *Vävens stämmor* på
Sigtunastiftelsen **5 oktober – 29 november 2024.**

SANNA LINDHOLM

FÖDD: 1987 i Gävle.

UTBILDNING: MFA Crafts vid HDK Valand – Högskolan för
konst och design, Göteborg.

AKTUELL MED: Utställningen *Utsträckta händer* på
Sigtunastiftelsen **7 december 2024 – 7 februari 2025.**

SIGTUNASTIFTELSENS KULTURHELGER

Börja helgen på Sigtunastiftelsen!

Vi inleder med middag och konsert fredag kväll, fortsätter med författarmöte lördag förmiddag och avslutar med vernissage och Afternoon Tea.

I HELGERBJUDANDET INGÅR:
*Övernattning fredag – lördag,
kulturprogram, tre-rätters middag,
frukost, lunch och Afternoon Tea.*

PRIS FRÅN: 2 390 KR

BOKA BILJETTER &
HELGERBJUDANDEN PÅ
www.sigtunastiftelsen.se

KULTURHELG 4 – 5 OKTOBER

HOMMAGE TILL GEORG RIEDEL KONSERT FREDAG 20.00

Channa Riedel, Mattias Ståhl, Johan Graden Fredrik Ljungqvist och Per-Ola Landin spelar musik från Georg Riedels senaste jazzproduktion.

NIKLAS RÅDSTRÖM – ETT 50-ÅRIGT FÖRFATTARSKAP FÖRFATTARMÖTE LÖRDAG 11.00

Niklas Rådström har under 50 år utvecklat ett rikt och mångskiftande författarskap med diktsamlingar, romaner, essäer och dramatik. Möt honom i ett samtal med Sigtunastiftelsens direktor Helle Klein.

VÄVENS STÄMMOR VERNISSAGE LÖRDAG 14.00 – 16.00

Samtal med Oswald Au-Yeung och psalmsångare Anna Björklöf 14.30.

FOTO: NOOMI RIEDEL

Georg Riedel.

FOTO: FREDRIK HJERLING

Niklas Rådström.

KULTURHELG 15 – 16 NOVEMBER

MONICA Z – CHRISTINA GUSTAFSSON OCH CARL BAGGES KVARTETT KONSERT FREDAG 20.00

Monika Zetterlunds ikoniska musik framförs av våra främsta jazzsångerskor, Christina Gustafsson, tillsammans med Carl Bagges namnkunniga kvartett. Carl Bagge, piano, Hans Backenroth, bas, Chris Montgomery, trummor och Fredrik Lindborg saxofon.

PER WIRTÉN – HOPP

FÖRFATTARMÖTE LÖRDAG 11.00
Möt författaren och debattören Per Wirtén i ett samtal med Sigtunastiftelsens direktor Helle Klein. Per Wirtén är aktuell med boken *Hopp: frihetens fiender*.

OM VÄNNEN, STRANDEN OCH LIVSTRÅDETS ROT FÖREDRAG & PSALM-SING-A-LONG LÖRDAG 14.00 – 16.00

Susanne Wigortz Yngvesson, professor i etik på Enskilda Högskolan i Stockholm, berättar om psalmförfattare som vistats och skrivit psalmer på Sigtunastiftelsen.

Christina Gustafsson

FOTO: THRON ULLBERG

Per Wirtén.

KULTURHELG 6 – 7 DECEMBER

SOFIA FELLIN TRIO KONSERT FREDAG 20.00

Jazzsångerskan Sofia Fellin sjunger fram den amerikanska sångbokens tidlösa klassiker tillsammans med pianisten Fredrik Hermansson och basisten Martin Höper.

ANNA-KARIN PALM FÖRFATTARMÖTE LÖRDAG 11.00

Möt den prisbelönta författaren och akademiledamoten Anna-Karin Palm i ett samtal med Sigtunastiftelsens direktor Helle Klein.

UTSTRÄCKTA HÄNDER
VERNISSAGE LÖRDAG 14.00 – 15.30
Möt konstnären Sanna Lindholm i ett samtal med Vilma Luostarinen.

Sofia Fellin.

FOTO: MOA KARLBERG

Anna-Karin Palm.

FOTO: DAVID ENG

Sanna Lindholm.

En världsberömd formgivares avtryck i Sigtuna

FOTO: STIFTELSEN SIV & CARLS MALMSTENS MINNE

TEXT | ANDERS CLAESSION

CARL MALMSTEN är en av Sveriges främsta möbelformgivare. Här i Sigtuna sätter han sin prägel redan 1918, då han tillsammans med arkitekten John Åkerlund skapar Sigtunastiftelsens unika Arts & Crafts-miljö. Samtidigt som hans internationella genombrott 1925 undervisar han också på Sigtunaskolans sommarkurser i slöjd! Hur kommer det sig då att han hamnade i Sigtuna? Sigtunastiftelsens kultur- och bibliotekschef Anders Claesson följer i spåren av formgivaren Carl Malmsten.

Den världsberömda möbelformgivaren, pedagogen och kulturpersonligheten Carl Malmsten får en tidig konstnärlig och pedagogisk relation till Sigtuna. Genom sommarkurser i slöjd på Sigtunaskolan 1926–34, inköp av möbler till Sigtunaskolan, Humanistiska Läroverket och framförallt genom ett par möbelinteriörer på Sigtunastiftelsen 1918 och 1935, manifesterar han i Sigtuna tidigt sina nytänkande slöjdpedagogiska idéer och förstärker arkitekt John Åkerlunds unika Arts & Crafts-miljö på Sigtunastiftelsen.

VÄNSKAPSBAND MED ÅKERLUND

Anledningen till att Carl Malmsten bidrog med möbelinredningar på Sigtunastiftelsen, var framför allt vänskapen med John Åkerlund och anknypningen till Åkerlunds Arts & Crafts-inspirerade arkitektur. Malmsten inspirerade i sin tur Åkerlund vad gäller anknypningen till nationell hantverkstradition. Carl Malmsten var främst 20-talsklassicist – Swedish Grace – med inspiration från nationell tradition, både allmogetradition och svenskt Gustavianskt 1700-tal, med inspiration även från Arts & Crafts idéer förmedlade via Carl Larsson och Ellen Key.

SLOG IGENOM 1916

Carl Malmsten slog igenom som möbelarkitekt 1916 med inredningen av Rådssalen i Stockholms stadshus som invigdes 1923 i en nationalromantisk stildräkt inspirerad av Arts & Crafts – en symbol för den nya representativa svenska demokratin. Malmsten får också flera priser på Hemutställningen på Liljevalchs, som var ett genombrott för den moderna svenska konstindustrin – “vackrare vardagsvara” – och bestod av bostadsinteriörer för arbetare för massproduktion.

FOTO: SIGTUNASTIFTELSENS ARKIV

ALLMOGEMÖBLER I GÄSTHEMMET 1918

Redan 1918 får Malmsten i uppdrag av John Åkerlund att skapa möbelinteriören till gästhemmets sällsapsrum på Sigtunastiftelsen. Åkerlund ritade själv möbler till övriga lokalinteriörer. Matsalens allmogesoffa med höga gavlar och utan rygg, där hemvävda bonader skulle hänga, var originella och inspirerade av de interiörer Malmsten sett på Skansen. Stolarna med organiskt rundade ryggar, som kan ses på fotografier från 1918, har också en tydlig allmogekaraktär. Idag finns dessa Malmstensmöbler inte kvar, men däremot en högst trolig interiör av Malmsten i den bortre rumsdelen i fil – ett sällsapsrum med piano. Denna interiör, som delvis kan ses på ett fotografi från 1918, har väggfasta enkla soffor och ett finare väggfast skåp utmed de snedställda takväggarna samt två fristående bord och stolar samt två hyllsektioner, karmstolar, ett runt bord och två väggarmaturer i trä. Karmstolarna har likheter med Malmstens prisvinnande karmstolar i Stadshusets rådsal som byggs vid denna tid 1916–23 och alla möbler har lätt utsvängda ben, som utmärker Malmstens möbler vid denna tid. Detta är en mycket värdefull tidig möbelinteriör av Carl Malmsten i linje med Björkquists och Åkerlunds ideal av en allmogemiljö för “hemtrefnad” och gästfrihet.

SLÅR IGENOM INTERNATIONELLT

– OCH HÅLLER SLÖJDKURSER I SIGTUNA!

1925 slog Malmsten igenom internationellt på Parisutställningen tillsammans med flera vinnande svenska designers och arkitekter, bland annat Uno Åhrén och Marie-Louise Idestam-Blomberg, som också kom till Sigtuna vid denna tid. De skapade sensation och Swedish Grace blev ett internationellt begrepp. Efter 1925 kom Malmsten att delta i flera prestigefyllda svenska och interna- ▶

FOTO: SIGTUNASTIFTELSENS ARKIV

tionella utställningar och uppdrag. 1925–26 skapade han möbler till Konserthuset och Grand Hotel i Stockholm. 1930 inredde han med den internationella inredningseliten Waldorf-Astoria Hotel i New York och 1934 Rådspresidentens rum i NF-huset i Genève. Under samma tid, 1926 – 1934, bjuds Carl Malmsten in till Sigtunaskolan av rektorn och teologen Harry Cullberg för att ha sommarkurser i slöjd och inredning. Syftet är att skapa en föregångsskola i slöjd, vilket aldrig kom att fullföljas. Sommarkurserna i slöjd och inredning kom dock att utgöra en viktig pionjärtid för Malmstens nytänkande pedagogiska idéer. Om en av de sista sommarkurserna 12 juni - 29 juli 1932 står det skrivet att lokalerna voro upplättna för ”Sigtunaskolans Slöjdkurser’ under Arkitekt C. Malmstens ledning. Ungefär 60 deltagare från Sverige och utlandet hade anmält sig till dessa.” Malmsten lockade nu en internationell elevgrupp. Sommarkurserna genomsyras av en nytänkande pedagogik, där elevens inneboende skaparlust och skönhetsinne - i enlighet med Arts & Crafts och Ellen Keys idéer - ska tillvaratas och kultiveras.

PEDAGOGISK PIONJÄRSTID

Kurserna i Sigtuna börjar alltså innan de mer bekanta Malmstensskolorna i Stockholm och Malmstens lokala slöjdkurser i andra delar av Sverige och Norge etableras. Sina pedagogiska idéer presenterar han för första gången i skrift 1921 och de utgör då ett nytänkande gentemot den internationellt uppmärksammade slöjdpedagogik med imiterande modellserier som etablerades av Otto Salomon på Nääs 1874. Malmsten kommer först att prova sin nytänkande slöjdpedagogik på just Nääs slöjdskola 1922–25, där motståndet mot hans nya slöjdpedagogik var starkt och där han i sina kurser förenar tekniskt kunnande, som utmärkte Nääs pedagogik, med utvecklandet av skönhetsinnet. Därefter fortsätter allt-

så Malmsten att mer fritt utveckla sin slöjdpedagogik på Sigtunaskolan. Motståndet till Malmsten fortsätter på Nääs till efter andra världskriget, då Malmsten ser behovet att utveckla sin pedagogik ytterligare på de uppmärksammade Malmstensskolorna Nyckelviksskolan på Lidingö 1945/55 och Capellagården på Öland 1960.

RÅDSALEN I STOCKHOLM OCH PÅ SIGTUNASTIFTELSEN

Den 29 juli 1935 beställer Sigtunastiftelsen en exklusiv inredning för Rådsalen, tidigare plats för bibliotek och arkiv, som fått en ny byggnad - 19 år efter Malmstens genombrott med Rådsalen på Stadshuset. Sigtunastiftelsen köpte därefter in ytterligare Malmstensmöbler; bland annat 45 stolar 1932–33, bordslampor för biblioteket 1935, fyra ”dyschor” beställdes 1942 och fyra gula ”Farmors”-fätöljer, som står i gästhemmets tidigare matsal. De köps antagligen in efter 1956, då de började serieproduceras i begränsat sortiment och Malmstens möbler blir tillgängliga för en bredare allmänhet. Malmstensmöblerna i gästhemmets matsal och sällskapsrum står i en Arts & Crafts-inspirerad hemmiljö i allmogestil som skapats för hemtrevnad och gästfrihet. Möbelinteriören för Rådssalen har en mer högtidlig stil och representativ funktion. Malmsten behärskade båda dessa stilar väl.

CARL MALMSTEN OCH ARTS & CRAFTS

Carl Malmsten var starkt inspirerad av både Carl Larsson och hans skrift *Ett hem* (1899) och Ellen Key och hennes skrift *Skönhet för alla* (1899), som i sin tur båda var inspirerade av idéer från den engelska rörelsen Arts & Crafts. Arts & Crafts var en kristen färgad estetisk och social rörelse och utopi från England inom hantverk, inredning, arkitektur, stadsplanering och trädgårdskonst i reaktion mot industrialisering, mekanisering och urbanisering och histo-

FOTO: MAGNUS ARONSON

Sigtunastiftelsens Rådsal invigs 1935 med möblemang av Carl Malmsten.

FOTO: MAGNUS ARONSON

Carl Malmstens tidiga allmogemöbler från 1918.

Carl Malmsten®

riserande stilar. John Ruskin var filosofen och William Morris formgivaren av Arts & Crafts, där den egna traditionen - inte minst den gotiska medeltiden - utgjorde inspiration för en nutida funktion. De trodde på konstens sociala betydelse och önskade lyfta hantverkets och naturens betydelse för att skapa människovänliga och konstnärligt utformade miljöer. Arts & Crafts skiljde sig från de snarlika konstriktningarna Jugend, Art Nouveau och Nationalromantik genom att det också var en livsstil och en politisk, social rörelse.

KRISTEN HUMANISTISK GEMENSKAPSVISION

Sigtunastiftelsens Arts & Crafts-inspirerade arkitektur av John Åkerlund i nära relation till naturen, med sin dialogiska vision och gästfria gästhem med Malmstensmöbler, kom i sin hemmiljö att gestalta en kristen humanistisk gemenskapsvision för möte och dialog, där kyrkan, folkrörelserna och samhället i övrigt idealt skulle mötas. I denna vision byggd på kristen humanistisk bildning, dialog och kontemplation var inte enighet målet, utan fördjupningen av den egna ståndpunkten - att tänka själv och kritiskt - i samförstånd. Ett exempel på denna social-etiska dialog i Sigtunastiftelsens hemmiljö, var möten mellan arbetsgivare, akademiker och arbetstagare på Sigtunastiftelsen från 1922, som startat redan 1912 i Johannisdal, och som med flera goda krafter hjälpt resulterade i Saltsjöbadavtalet 1938 och den svenska samförståndsandan. Då hade den modernistiska funktionalismen med Stockholmsutställningen 1930 - som Carl Malmsten kritiserade - och det socialdemokratiska svenska folkhemmet från 1932, börjat etableras i Sverige - en ny social och arkitektonisk nationell framtidsutopi som bröt med traditionen för att skapa ett nytt jämlikt samhälle och en ny jämlik människa. Men det är en annan historia.

PROFET I UTLANDET

Carl Malmsten var mycket kritisk till den modernistiska funktionalismens estetiska ideal och brott mot tradition, hantverk och skönhetsvärden. Malmstens traditionella möbelformgivning kom ändå att kallas en "acceptabel modernism" på utställningen Swedish Exhibition of Industrial Arts & Crafts i det konservativa London 1931, där Malmsten ska ha nekat sitt direkta bero-

ende av Arts & Crafts i dess eget hemland - vilket kanske främst gällde dess politiska sida. Carl Malmsten kom, tillsammans med Estrid Ericsson och Josef Frank på Svenskt Tenn, vilka mer bejakade den internationella modernismen, paradoxalt nog att bli en av det modernistiska svenska folkhemmets främsta möbelformgivare. Carl Malmsten kom dock aldrig att passa in i den modernistiska svenska folkhemmets självbild, där Bruno Mattsons moderna möbelformgivning passade bättre - "spagettimöbler" som Malmsten skämtsamt kallade dem, samtidigt som Malmsten blev en profet i utlandet.

MÅNGFASETTERAD OCH MOTSÄGELSEFULL

Den nationalromantiska övergångstid, då Sigtunastiftelsen gestaltas av John Åkerlund och Carl Malmsten, utifrån Manfred Björkqvists och unglyrkorörelsens kristna humanistiska vision om bildning och dialog, är mångfasetterad och motsägelsefull. Det är en tid där gamla idéer går i stöpet i första världskriget och samtidigt nya idéer under motstånd bryter fram i demokrati-, kvinno- och folkrörelser, liksom i nationalromantikens estetiska och kulturella motrörelse. Sigtunastiftelsens Arts & Crafts-inspirerade arkitektoniska miljö, i John Åkerlunds modererade form med viss förstärkning av Carl Malmsten, både understödjer och berikar Manfred Björkqvists och unglyrkorörelsens byggnadsinnehåll och idéprogram, som bestämmer den arkitektoniska utformningen och dess symboliska innehåll. Arts & Crafts estetiska, etiska och sociala utopi om ett bättre och mer demokratiskt samhälle och en mer harmonisk och hemmahörande människa i samklang med kultur och natur samt en ändamålsenlig och kultiverad skönhet, bidrar i gestaltningen av Sigtunastiftelsens arkitektur och miljö, och kan i vår splittrade och polariserade tid av kriser fortfarande skönjas, upplevas och inspirera. ●

CARL MALMSTEN OCH ARTS & CRAFTS ONSDAG 4 SEPTEMBER 19.00

Lena Blomqvist, redaktör och medförfattare till *Carl Malmsten - känd och okänd* och Carl Johan Olsson intendent på Nationalmuseum berättar om Carl Malmsten och hans relation till Sigtuna.

KALENDARIIUM

AUGUSTI 2024

BILDEN AV HAMMARSKJÖLD 15 JUNI – 15 SEPTEMBER

Utställningen visar Dag Hammarskjölds egna fotografier; naturskildringar, porträtt och ögonblicksbilder. Snarare än att ringa in en aspekt av Hammarskjölds liv söker utställningen svar på frågan: vem var människan Dag Hammarskjöld?

FOTO: DAG HAMMARSKJÖLD

GUDSTJÄNST I FRILUFTSKYRKAN SÖNDAG 18 AUGUSTI 11.00

Högmässa i samverkan Sigtuna församling. Kyrkkaffe i Rosengården efter gudstjänsten.

MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER OCH MINORITETER

SÖNDAG 25 AUGUSTI 9.00 – 10.30

I samband med Societas Ethicas sextionde årliga konferens för europeiska etiker välkomnas allmänheten till ett öppet samtal om mänskliga rättigheter och minoriteter. I en demokrati ska makten utövas med lika respekt för vars och ens mänskliga värdighet – så brukar de mänskliga rättigheterna förstås. Vad innebär det för minoriteter? Är deras rättigheter skyddade eller förblir minoritetsstatus en utmaning? I en panel med forskare och representanter för flera minoriteter diskuteras frågan om sådana rättigheter som minoriteter i Sverige har och sådana de saknar. Hur ser rättighetsskyddet ut i en internationell jämförelse? Hur används de mänskliga rättigheterna av minoritetsorganisationer och vilket stöd behöver de?

MEDITATIONSKVÄLL – ÖPPET HUS

ONSDAG 28 AUGUSTI 18.30 – 20.00

Vi håller kvällsöppet i Kryptan. Du som är nyfiken på meditation är välkommen att prova 20 minuter i tyst djupmeditation. Kvällen avslutas med te, frukt och frågestund. Under hösten är Kryptan öppen för tyst meditation torsdagar 8.00 – 8.30.

SEPTEMBER 2024

CARL MALMSTEN OCH ARTS & CRAFTS

ONSDAG 4 SEPTEMBER 19.00

Carl Malmsten är en av Sveriges främsta möbelformgivare. Tidigt i karriären satte han sin prägel på Sigtuna genom ett nära samarbete med arkitekten John Åkerlund. Han var medskapare till Sigtunastiftelsens typiska Arts&Crafts- miljö och höll även slöjdkurser på Sigtunaskolan. Medverkande: Lena Blomqvist redaktör och medförfattare till *Carl Malmsten – känd och okänd* och Carl-Johan Olsson, intendent på Nationalmuseum.

FOTO: MAGNUS ARONSSON

VÄGVÄRKESMÄSSA

– ANDERS WIDMARK

LÖRDAG 7 SEPTEMBER 17.00

Dag Hammarskjölds tankar och ord i *Vägmärken* mäter pianisten och kompositören Anders Widmarks tonspråk. Medverkande: Anders Widmark, piano, Helena Andersson Bromander, sång och en körensemble under ledning av Leif Nahfeldt.

FOTO: MAGNUS ARONSSON

SIGTUNA ART WALK

7 – 8 SEPTEMBER

Helgen 7 – 8 september öppnar Sigtuna stads konstnärer upp sina hem och ateljéer och bjuder in till besök. På Sigtunastiftelsen visas utställningen *Bilden av Hammarskjöld*. Caroline Hammarskjöld, Dag Hammarskjölds brorsbarn och grundare av Hammarskjöld Inversio är på plats och berättar. Sigtuna Art Walk håller öppet 11 – 16 båda dagarna.

FOTO: MAGNUS ARONSSON

KALENDARARIUM

MEDITATIONSKVÄLL – ÖPPET HUS TORSDAG 12 SEPTEMBER 18.30-20.00

Vi håller kvällsöppet i Kryptan. Du som är nyfiken på meditation är välkommen att prova 20 minuter i tyst djupmeditation. Kvällen avslutas med te, frukt och frågestund. Under hösten är Kryptan öppen för tyst meditation torsdagar 8.00 – 8.30

RETREAT – ETT ANNAT PERSPEKTIV 13 – 15 SEPTEMBER

Vila, meditation och kreativitet. En tyst retreat för återhämtning och reflektion över var vi befinner oss i våra liv. För den som vill finns möjlighet till andrum genom kreativt skapande i enkel form.

Retreatledare: Kerstin Dillmar, kaplan och Tina Calén, konstnär och uttryckande konstterapeut Expressive Arts.

GUNNAR EKELÖFPRISET 2024 LÖRDAG 14 SEPTEMBER 15.00 – 16.00

Gunnar Ekelöfpriset delas ut i samband med Gunnar Ekelöf-sällskapets årsmöte. Priset går till en författare "som verkar i Ekelöfs anda". Årets pris går till Åsa-Maria Kraft, en poet som rör sig i historiens tidslager och gränslager med ett öga på samtiden. 2024 gav hon ut sin tolfte diktsamling *enkel cellulosa*.

Ekelöfrummet på Sigtunastiftelsen visas första lördagen varje månad 13.00 – 15.00

BILDEN AV HAMMARSKJÖLD – FINISSAGE

SÖNDAG 15 SEPTEMBER 14.00 – 17.00

I samband med finissagen av utställningen *Bilden av Hammarskjöld* ger diplomaten Staffan Carlsson ett samtal utifrån boken *Helgon och maktspelare – Dag Hammarskjöld politiker* (2023). Samtalet leds av Sigtunastiftelsens direktor Helle Klein. Vi får också lyssna till ett föredrag av Caroline Hammarskjöld, brorsbarnbarn och grundare av Hammarskjöld Inversio.

FOTO: FREDRIK HJERLING

EXISTENTIellt LITTERATURSAMTAL – NU OCH SENARE

TISDAG 17 SEPTEMBER 18.00 – 19.30

Biblioteket bjuder in till existentiell, kontemplativ läsning och samtal i liten grupp – en form av mikrobokcirkel. Formen för träffarna är fritt inspirerad av "shared reading", en metod för högläsning och gemensam reflektion. Var och en får tid och plats att reflektera och ställa frågor utifrån sina känslor, tankar och associationer. Alla är välkomna och texterna delas ut på plats. Inga förberedelser krävs och varje tillfälle är fristående.

KULTURSAMTAL JOVANNA REMAEUS ONSDAG 18 SEPTEMBER 15.00 – 17.00

Jovanna Remaeus är en av Sveriges mest eftertraktade art directors och produktionsdesigners med en karriär som spänner över teater, film och tv. Hon är bland annat uppmärksammad för *Taelgia*, *Snutjakten* och *Jordskott*. Jovanna har en passion för det visuella berättandet och en djup förståelse för hur man skapar fängslande och minnesvärda miljöer på scen och skärm.

I samverkan med Sigtuna Folkhögskola

SIGTUNAFÖRFATTARE: SLÅ ROT I FÖRVANDLINGEN – ALVA DAHL OM GUNNEL VALLQUIST TORSDAG 19 SEPTEMBER 18.00 – 20.00

Författaren, översättaren och akademiledamoten Gunnel Vallquist gjorde sig ett namn i offentligheten, som essäist, debattör och översättare. Hennes översättning av Marcel Prousts *På spaning efter den tid som flytt* tog henne mer än 30 år, ett arbete som till stor del utfördes på Sigtunastiftelsen. Möt författaren Alva Dahl, uppmärksammad för biografien *Slå rot i förvandlingen*, i ett föredrag om Gunnel Vallquist där hon följer de litterära, teologiska och livspraktiska trådarna i en komplex människas liv. Föredraget följs av vinbar och ett öppet samtal med publiken.

FILM OCH SAMTAL SKÄRVOR MED REGISSÖREN SARA BROOS TISDAG 24 SEPTEMBER 19.00

BIOGRAF GRÖNA LADAN

Sara Broos har prisats för sitt poetiska filmspråk och förmåga att genom ett personligt tilltal gestalta universella teman. Denna kväll introducerar hon sin uppmärksammade dokumentär *Skärvor*, en personlig resa i tid och rum, genom ljus och mörker på tåg och i drömmar. Om längtan efter mening i en splittrad värld. Enskilda livsöden vävs samman med parallella verkligheter, mardröm och idyll. Dolda trauman och öppna sår. Bland flyktingar och turister. Från Värmland till Bali, Syrien, Arizona och Balkan. En hoppfull sorgesång om livets skönhet och grymhet, tidens gång och varje individs unika historia.

BARNEN, SKÄRMARNA OCH EXISTENSEN TORSDAG 26 SEPTEMBER 13.00 – 15.00 (WEBINARIUM PÅ ANNAN PLATS)

Under 2024 har Folkhälsomyndigheten och Mediemyndigheten tagit fram en rapport om sambanden mellan digital medieanvändning och hälsa bland barn och unga. Men hur är det egentligen med de existentiella perspektiven på området? Under detta samtal med medlemmar ur *Humanobservatorium för Digital Existens*

KALENDARIUM

diskuteras rapportens resultat i relation till fältet för existentiell hälsa. Samtalet sker inför publik på Sveriges kommuner och regioner (SKR) och livesänds samtidigt som webinarium. Medverkande: Cecilia Melder, teol. dr. i religionspsykologi med inriktning existentiell folkhälsa, Yvonne Andersson, analytiker, Mediemyndigheten, m.fl..

Se mer info på www.sigtunastiftelsen.se/projekt/humanobervatorium-for-digital-existens

I samverkan med Humanobervatorium för Digital Existens och Sveriges kommuner och regioner (SKR)

RETREAT VARA SEDD 27 – 29 SEPTEMBER

I gntianskt inspirerad tyst retreat där fördjupande samtal med en följeslagare ingår. Utvalda bibeltexter blir en utgångspunkt för personlig reflektion över vad som ger oss liv och riktning i tillvaron. Retreatledare: Ann-Christine Janson, präst, Anne Magnusson, socionom och leg psykoterapeut samt Eva Holst, socionom och uttryckande konstterapeut.

OKTOBER 2024

FÖRFATTARMÖTE MED MARIE ERNESTAM ONSDAG 2 OKTOBER 13.00 – 14.00

Möt författaren och journalisten Maria Ernestam, aktuell med romanen *Tjuvlyssnaren*. Marias böcker har kallats dramatiska psykologiska spänningsromaner kryddade med oväntade vändningar och drastisk humor. De är moderna sagor om det osannolika som kan hända i verkliga livet. Maria Ernestam debuterade 2005 med *Caipirinha med Döden*, som fick ett mycket fint mottagande av både kritiker och läsare. *Tjuvlyssnaren* är hennes fjortonde roman. Det är en berättelse om ett liv som blev som det blev på grund av omständigheterna och att det inte går att göra något åt. Tills den dag det gör det. Maria Ernestam är ursprungligen journalist och har arbetat som korrespondent

för *Veckans affärer* och *Dagens medicin*.

I samverkan med Sigtuna folkhögskola

FOTO: RICHARD RYAN

INTRODUKTIONSKURS ABRAHAMS BARNS JULKRUBBA FREDAG 4 OKTOBER 9.30 – 16.00

Abrahams Barns metod och verksamhet presenteras för att därefter fokusera på Abrahams Barns Julkrubba. Kursen visar hur en julkrubba kan bli ett konkret pedagogiskt redskap. Abrahams Barns Julkrubba berättar om Jesu födelse enligt de texter som finns att läsa i både Bibeln och Koranen. Målgrupp: Bibliotekarier, pedagoger och lärare för alla åldrar.

KONSERT HOMMAGE TILL GEORG RIEDEL FREDAG 4 OKTOBER 20.00

En hommage till en av våra mest mångsidiga och folkära musiker – Georg Riedel. Vi får möta en kvintett unga begåvade jazzmusiker, bland andra hans dotter Channa Riedel, sångerska och skribent. De spelar under kvällen i olika konstellationer och ger oss en bukkett av musik från Georg Riedels senare jazzproduktion, men även några av hans klassiska låtar och sånger. Channa Riedel, sång, Mathias Ståhl, vibrafon, Johan Graden, piano, Fredrik Ljungkvist, saxofon, och Per-Ola Landin, bas.

FOTO: NOOMI RIEDEL

FÖRFATTARMÖTE MED NIKLAS RÅDSTRÖM LÖRDAG 5 OKTOBER 11.00

Möt författaren Niklas Rådström, aktuell med romanen *Drömmarna vi tillsammans drömmer* – en framtidsskildring om den unga klimataktivist Bodil. Niklas Rådström har sedan debuten 1975 utvecklat ett rikt och mångskiftande författarskap med diktsamlingar, romaner, essäer, dramatik och filmmanus för vilka han och har belönats med både Guldbaggar och Augustpris. Han är medlem av De Nio och är professor i kreativt skrivande vid Linnéuniversitetet. Samtalet om Niklas Rådströms 50-åriga författarskap leds av Sigtunastiftelsens direktör Helle Klein.

FOTO: FREDRIK HIERLING

VERNISSAGE OCH KONSTNÄRSSAMTAL: OSTWALD AU - YEUNG LÖRDAG 5 OKTOBER 14.00 – 16.00

Hur ser vävd musik ut? I utställningen Vävens stämmor visar textilkonstnären Ostwald Au-Yeung en serie vävnader baserade på psalmmusik. Psalmsång har varit en viktig del av dagligt liv i Sverige, särskilt efter utgivningen av 1695 års psalmbok. Psalmer fick en central roll i allmogehemmet och sjöngs flera gånger om dagen till morgon- och kvällsbön samt under arbetets gång. De sjöngs ofta då man beredde linet och spann garnet och var en osynlig del av textiliernas tillverkning. I de textila arbeten som visas på Sigtunastiftelsen har Ostwald Au-Yeung utgått från denna och andra psalmtraditioner. Genom att välja ut psalmer och "krusa" dem i vävstolen blir noter och teman till geometriska mönster och vävnaderna till en ny folklig koral i glänsande linnetrådar.

KALENDARARIUM

Ostwald Au-Yeung är konstnär och textiltillverkare verksam i Leksand, Dalarna. Han är uppvuxen i Toronto, Kanada, och har en bakgrund inom modedesign. I samband med vernissagen den 5 oktober ger Ostwald Au-Yeung ett konstnärssamtal klockan 14.30 i Olaus Petri-kapellet. Anna Björklöf medverkar med sång. Utställningen visas mellan 15 oktober och 29 november.

FOTO: LENA KATARINA JOHANSSON

KONTEMPLATIV EFTERMIDDAG MED ERIC SCHÜLDT OCH VILMA LUOSTARINEN SÖNDAG 6 OKTOBER 13.30 – 18.30

Välkommen på en halvdagsretreat i Sigtunastiftelsens Refugium där vi i stillhet utforskar aposteln Johannes väg. Programmet inleds med fika och avslutas med gemensam middag och samtal. Däremellan stiger vi in i tystnaden och får ta del av föreläsningar, musikmeditation och tidebön. Eftermiddagen leds av Eric Schöldt, programledare och kulturjournalist, och Vilma Luostarinen, Sigtunastiftelsen.

NYA LITTERÄRA RÖSTER – LITTERATURKVÄLL MED FÖRFATTARSKOLAN BISKOPS-ARNÖ TISDAG 8 OKT KL 19.00 I BIBLIOTEKET FRI ENTRÉ

Lyssna in nutidens unga litterära röster! Vad händer i den unga nordiska litteraturen just nu? Traditionsenligt bjuder vi in till en uppläsningskväll med nyskrivna texter av Biskops-Arnös författarskola årskurs 1. Sedan 1960-talet är Biskops-Arnö Nordens Folkhögskola en ledande mötesplats för författare, kritiker, litteraturforskare från hela Norden och många av de senaste decenniernas tongivande författare har gått där.

I samverkan med Biskops-Arnö Nordens folkhögskola

SIGTUNA 950 – 1200 FÖREDRAG MED TED HESSELBOM ONSDAG 9 OKTOBER KL 18.00-20.00

I oktober 2024 firas 10 års-jubileet av Ingegerdsleden. I samband med detta arrangeras en serie föredrag som önskar fördjupa bilden av Sigtuna som historisk och nutida pilgrimsstad. Först ut är Ted Hesselbom, museichef på Sigtuna Museum & Art, författare och konstnär, som håller ett föredrag om Sigtuna år 950 – 1200. Sedan 2017 har Ted tillsammans med Anna Lihammer skrivit flera böcker – deckare och historiska böcker, senast den Augustprisnominerade *Vikingatider: när världen öppnades* (2023). Programmet inleds med en Pilgrimsmässa i Ingegerdskapellet på Sigtuna folkhögskola 18.00 Därefter Pilgrimvandrar vi till Sigtunastiftelsens bibliotek med föredrag klockan 19.00

Arrangeras i samverkan med Sigtuna församling, Destination Sigtuna, Sigtuna Museum & Art och Sigtuna folkhögskola

FOTO: JOHANNA JEANSSON

NÄRDA AV SAMMA LÄNGTAN: NÄR MODERNISMEN MÖTTE DEN NYA FYSIKEN – FÖRFATTARMÖTE MED BENGT GUSTAFSSON FREDAG 11 OKTOBER 18.00

I början av 1900-talet revolutionerades konsten och vetenskapen på samma gång. Modernismen som svepte genom litteraturen, musiken och bildkonsten sammanföll med den vetenskapliga omvälvning som kvantmekaniken och relativitetsteorin innebar. I Bengt Gustafssons, professor emeritus i astronomi, nya bok om en radikal brytningstid möter vi författare, fysiker, konstnärer, kompositörer och astronomer i färd med att frigöra sin skaparkraft från traditionens bindningar. Det nya pekade mot det okända. I försöken att fånga det i formler, ord, toner och bilder slogs en tillfällig bro över klyftan mellan kulturerna, den humanistiska och naturvetenskapliga, där pionjärernas vägar korsade varandra. Efter samtalat erbjuds vinbar i biblioteket.

RETREAT HOPPETS RÖTTER OCH KRONA 11 – 13 OKTOBER

Dialog med andliga fäder och mödrar. Retreatledare Pelle Bengtsson, zenlärare och präst och Lisbeth Gustafsson; ordförande i Mäster Eckhartsällskapet.

FÖRFATTARMÖTE DAG SEBASTIAN AHLANDER SÖNDAG 13 OKTOBER 14.30 – 15.30

Dag Sebastian Ahlander är pensionerad generalkonsul, ambassadör och författare. 2016 gav han ut en biografi om den mytomspunne nationalhjälten Gustav Mannerheim, en biografi som nominerades till Stora fackbokspriset. Nu berättar han återigen om Mannerheims livsöde i boken *Marskalk Mannerheim, svensk, finne, ryss*, denna gång i barn och ungdomsgenren. Mannerheims liv utspelade sig mellan det gamla svenska samhället, det kejserliga ryska enväldet och den nya finska demokratin. Det är ett spännande levnadsöde som skildras, men också en berättelse om Finlands dramatiska historia.

FOTO: ULRICA ZWENGER

KALENDARARIUM

EXISTENTIellt LITTERATURSAMTAL – BINDNING OCH FRIHET

TISDAG 15 OKTOBER 18.00 – 19.30

Biblioteket bjuder in till existentiell, kontemplativ läsning och samtal i liten grupp – en form av mikrobokcirkel. Formen för träffarna är fritt inspirerad av så kallad shared reading, en metod för högläsning och gemensam reflektion. Var och en får tid och plats att reflektera och ställa frågor utifrån sina känslor, tankar och associationer. I mitten av samtalet tar vi en paus där det bjuds på smörgås och varm dryck. Alla är välkomna och texterna delas ut på plats. Inga förberedelser krävs och varje tillfälle är fristående.

KULTURSAMTAL SONIA HEDSTRAND

ONSDAG 16 OKTOBER 15.00 – 17.00

Möt Sonia Hedstrand i ett samtal om konstnärlig frihet. Varifrån kommer den? Varför är den hotad idag? Sonia Hedstrand är konstnär och arbetar forskningsorienterat i skärningspunkten mellan dokumentarism, essä och sociologisk undersökning i medier som installation, rörlig bild, fotografi, performance och artist books. Hon är även konstkritiker för bland andra *Dagens Nyheter*.

I samverkan med Sigtuna folkhögskola

KURS ATT UNDERVISA OM ABRAHAMAS BARN

18 – 19 OKTOBER

Kursen inspirerar till metodutveckling för skolans undervisning i det mångkulturella samhället och riktar sig till pedagoger, lärare och bibliotekarier från grundskola och gymnasium. Fokus ligger på undervisning om de mänskliga rättigheterna, en skrivarkurs utifrån Abrahams Barns metod Identifikation skapar Empati och hur man kan använda Abrahams Barns artefaktotek med religiösa föremål i klassrummet. Dessutom tar vi upp hur användandet av berättelser kan vara ett stöd för samtal om livsfrågor. Kursen behandlar också ämnes- och kursplanerna för religionskunskapen, deras centrala innehåll och kunskapskrav. Det finns möjlighet att söka stipendium som täcker kursavgiften. Anmälan senast 26 september.

VETENSKAPENS FESTLIGA BETYDELSE – ETT HYLLNINGSSYMPOSIUM TILL BENGT KRISTENSSON UGGLA

SÖNDAG 20 OKTOBER 10.00 – 16.00

Bengt Kristensson Ugglas akademiska karriär är unik i sitt slag. Hans många tvärvetenskapliga forskningsintressen, samarbeten, böcker och föreläsningar har en bas i filosofin, vilket speglas i den professur han innehar vid Åbo Akademi: Amos Andersons donationsprofessur i filosofi, kultur och företagsledning. Men han har också en gedigen förankring i teologin. I en av sina senaste böcker ägnar han ett helt kapitel åt Festens vetenskapliga betydelse. I detta symposium som sker i samband med firandet av hans 65-årsdag vänder vi på ordningen: Välkomna till ett symposium om vetenskapens festliga betydelse. Medverkande: Victoria Fareld, professor i idéhistoria vid Stockholms universitet, Martin Gustafson, professor i filosofi vid Åbo Akademi, Johanna Gustafsson Lundberg, docent i teologisk etik Lunds universitet, Viveka Lyberg Åhlander, professor i logopedi vid Åbo Akademi, Ulrich Schmiedel, professor i Global Christianity, Lunds universitet.

FOTO: SATU KARNAVALU

FILM OCH SAMTAL

PERFECT DAYS

TISDAG 22 OKTOBER 19.00

BIOGRAF GRÖNA LADAN

Film och samtal – *Perfect days* av Wim Wenders med Essy Klingberg, kulturjournalist och filmkritiker. Essy Klingberg, kulturjournalist på SvD och filmkritiker ger en introduktion till stjärnregissören Wim Wenders film *Perfect days*, Japans Oscarsbidrag. Filmen är en djupt gripande och poetisk reflektion över att finna skönhet i den vardagliga världen omkring oss. En av årets mest berörande

feel-good-filmer och samtidigt ett enastående porträtt av staden Tokyo. Efter filmen bjuds publiken in till ett gemensamt samtal.

I samverkan med biograf Gröna ladan

MYSTIK SALONG SUFISM I EN SEKULÄR TID

ONSDAG 23 OKTOBER 18.00 – 20.00

En kväll om muslimsk modernitet i ljuset av den sufiske visdomsläraren Fadhlalla Haeri. Med Yusuf Muslim Eneborg, fil dr i religionsvetenskap, verksam vid Stockholms Stadsmission, och Lisbeth Gustafsson, ordförande Mäster Eckhartsällskapet.

PANPSYKISM OCH ICKE-LOKALA MEDVETANDENIVÅER

LÖRDAG 26 OKTOBER 13.30 – 16.00

Vad medvetandet egentligen är har vi inte full kunskap om. Vi vet hur vi kan påverka medvetandet, men vad som då sker är svårare att förstå. Som individer har vi också ibland en känsla av att vara delar av något större, och genom historien har många tankar formats kring detta. Olika religiösa föreställningar, liksom tankar hos läkaren S Freud och psykiatern C G Jung, utgör försök att beskriva medvetandets universalitet. Panpsykism är en annan tanketradition som beskriver hela tillvaron som besjälad, en gammal tanke som på senare tid fått ökad aktualitet som medvetandeteori. Programmet är en del av en internationell forskarkonferens.

KALENDARIUM

Medverkande: Christof Koch (neurovetenskap), Hedda Mörck, Philip Goff (filosofi) och Harald Atmanspacher (teoretisk fysik). Programmet leds av professor Hans Liljenström och docent Alf Linderman. Föredragen är på engelska.

I samverkan med Agora for biosystems

RETREAT BRYTPUNKT 25 – 27 OKTOBER

En tyst retreat för vila och återhämtning där den som vill också har möjlighet att genom enskilt skrivande gestalta sitt liv och bearbeta sina erfarenheter.

Retreatledare: Kerstin Dillmar, kaplan på Sigtunastiftelsen och Lars Björklund, präst och själavårdare.

NOVEMBER 2024

ARKIVENS DAG TEMA ARBETE OCH FRITID LÖRDAG 9 NOVEMBER 13 – 17

Välkommen till Arkivens dag 2024! Temat är Arbete och fritid och på Sigtunastiftelsens Arkiv lyfts Arbetsfredskonferenserna på 1920-talet fram, som med olika goda krafter hjälp ledde fram till Saltsjöbadsavtalet 1938 och den svenska samförståndsandan. Ta del av spännande berättelser, fotografier och dokument som belyser hur både arbete och fritid har utvecklats och ändrats genom åren. Vi bjuder på fika!

FOTO: SIGTUNASTIFTELSEN ARKIV

KULTURSAMTAL – MED ISAK SUNDSTRÖM, ARTIST OCH KONSTNÄR ONSDAG 13 NOVEMBER 15.00 -17.00

Isak Sundström är en av Sveriges mest egenartade artister och konstnärer, med en kreativ bredd som sträcker sig över musik, konst och litteratur. Känd under heteronymen I.B. Sundström och som medlem i banden Weils, Pascal och Skriet, utmärker han sig med en säregen musikaliska stil och stilistiskt säkra och emotionellt laddade texter. Nu senast är han aktuell med utställningen *Jordskugga – Arkivet för det oförklarade*, tillsammans med konstnärerna Magnus Bårtås, Cecilia Germain och Ida Idaida. Med en ständigt utforskande och provocerande anda fortsätter han att vara en central och fascinerande figur i svensk konst och kultur.

I samverkan med Sigtuna folkhögskola

FOTO: ROY MOZARD

RETREAT NY BLICK 15 – 17 NOVEMBER

En tyst retreat för vila, meditation och återhämtning.

Retreatledare: Lars Björklund, präst och själavårdare och Brita Bolin, leg. fysioterapeut.

KONSERT MONICA Z MED CHRISTINA GUSTAFSSON OCH CARL BAGGES KVARTETT FREDAG 15 NOVEMBER 20.00

Denna kväll får vi lyssna till Christina Gustafsson, en av våra främsta jazzsångerskor, som med jazzpianisten Carl Bagges namnkunniga kvartett lyfter fram Monica Zetterlunds ikoniska musik. Monicas musik arrangerades i många fall av Lars Bagge – Carl Bagges pappa, vars arrangemang Carl tagit fram och nu nytolkas. Christina Gustafsson har sedan slutet av 1980-talet spelat med våra främsta jazzmusiker och gett ut tre egna plattor. Denna kväll spelar hon med Carl Bagges namnkunniga Kvartett: Carl Bagge, piano, Hans Backenroth, bas, Chris Montgomery, trummor, och Fredrik Lindborg, saxofon.

FOTO: CHRISTER LÄNDEGREN

FÖRFATTARSAMTAL PER WIRTÉN LÖRDAG 16 NOVEMBER 11.00

Den välkända författaren och politiska debattören Per Wirtén ser i sin nya bok *Hopp: frihetens fiender tillbaka* på den politiska utvecklingen under de senaste

KALENDARARIUM

30 åren och resonerar om framtiden. Den liberala epoken har nu ersatts av en hårt konservativ och nationalistisk. Frihetens fiender har medvind. Vart tog idéerna om frihet, jämlikhet och solidaritet vägen? Finns det hopp om demokratin? Kan vi tro på framtiden? När övergick hoppets princip till rädlans politik? Med avstamp i centrala 1900-talstänkare som Hanna Arendt, Jürgen Habermas, Elin Wägner och Albert Camus iaktar han samtidigt och tar med sig läsaren till Palestina, USA och Stockholms södra förorter. Vad är egentligen en människa och ett samhälle? Samtalet leds av Sigtunastiftelsens direktor Helle Klein.

FOTO: THRON ULLBERG

NÄR PSALMENS MYSTIK VÄVS UR POESI OCH MUSIK - OM VÄNNEN, STRANDEN OCH LIVSTRÄDETS ROT.

LÖRDAG 16 NOVEMBER KL 14.00-16.00
Susanne Wigortz Yngvesson berättar om psalmförfattare som vistats och skrivit psalmer på Sigtunastiftelsen. Susanne är professor i etik och skriver om psalmernas teologi och historia, bland annat i boken All din nåd är öppen famn : Psalmernas sjungna teologier (2019) samt är ledamot i Anders Frostensons stiftelse Psalm & sång. Efter föredraget sjunger vi psalm-sing-a-long med Sebastian Johansson, organist och körledare i Sigtuna. Programmet avslutas med Afternoon Tea.

FILM OCH SAMTAL

– AVTRYCK

**TISDAG 19 NOVEMBER 19.00
GRÖNA LADAN**

"Om individers handlingar är för små och betydelselösa och staters och företags agerande för svåra att rå på – hur är det möjligt att göra skillnad i världen?" I sin nya dokumentärfilm *Avtryck* utforskar regissören Mattias Olsson, i ett samarbete med Omställningsnätverket, frågan under en personlig resa genom Sverige. När Mattias Olsson får barn ställer han sig frågan om vilken värld hans dotter kommer att få växa upp i. Vad kan en människa göra? Vad kan en grupp människor göra? Vad vill vi lämna efter oss? Vi får berättelser från stad och land, norr till söder, som berättar om solidaritet, gemenskap, kreativitet och en möjlig framtid inom planetens gränser. Mattias Olsson introducerar filmen och medverkar i ett gemensamt samtal efteråt.

I samverkan Naturskyddsföreningen i Sigtunabygden och biograf Gröna ladan

EXISTENTIellt LITTERATURSAMTAL – ENSAMHET OCH GEMENSKAP.

**TISDAG 26 NOVEMBER KL 18.00–20.00
BIBLIOTEKET**

Biblioteket bjuder in till existentiell, kontemplativ läsning och samtal i liten grupp – en form av mikrobokcirkel. Formen för träffarna är fritt inspirerad av så kallad shared reading, en metod för högläsning och gemensam reflektion. Var och en får tid och plats att reflektera och ställa frågor utifrån sina känslor, tankar och associationer. I mitten av samtalet tar vi en paus där det bjuds på smörgås och varm dryck. Alla är välkomna och texterna delas ut på plats. Inga förberedelser krävs och varje tillfälle är fristående.

LITTERÄR SALONG OM ETTY HILLESUM

ONSDAG 27 NOVEMBER 19.00 -21.00

Vi inbjuder till en kväll kring Etty Hillesum med läsningar, personliga ingångar till och samtal om hennes texter. Etty Hillesum (1914-1943) är den holländsk-judiska författaren som fortsätter att fascinera och inspirera, sedan hennes dagböcker och brev gavs ut för första gången 1979. Hillesum skildrar där som en tänkande,

intellektuell ung kvinna det inre livets styrka mitt i andra världskrigets yttre sönderfall. Som miljoners judar under förintelsen fick hon sin frihet inskränkt och deporterades sedan till Auschwitz där hon mördades. Hennes bevarade texter belyser kvinnolivet, passionen, gudstron och tvivlet i de mörkaste av tider. I Sigtunastiftelsens bibliotek med vinbar i pausen

KVINNORNA RUNT SIGTUNASTIFTELSEN PÅ 1920-TALET LÖRDAG 30 NOVEMBER 13.30-17.30.

Under första halvan av 1900-talet bidrog många kvinnor till att forma framväxten av det moderna svenska samhället. Kristen tro och andlighet var en drivkraft för individuell och politisk förändring för flera av dem och Sigtunastiftelsen utgjorde ett viktigt sammanhang där de hämtade inspiration, uttryckte sina idéer och skapade nätverk. I detta symposium vill vi synliggöra kvinnors bidrag till gränsöverskridande möten mellan religion och samhälle. Det gör vi genom att fokusera på några röster och erfarenheter såsom Ester Lutteman, Emilia Fogelklou, Lydia Wahlström, Gertrud Aulén och Anna Sörensen.

Medverkande: Ulrika Knutson, Ylva Eggehorn, Susanne Wigortz Yngvesson, Mia Lövheim med flera.

FOTO: SIGTUNASTIFTELSENS ARKIV

KALENDARIUM

DECEMBER 2024

ADVENTSKONSERT SIGTUNA SÅNGENSEMBLE MED ELISE EINARSDOTTER & OLLE STEINHOLZ

**SÖNDAG 1 DECEMBER KL 16.00
STORA SALEN**

Välkomna till traditionsenlig adventskonsert med Sigtuna sångensemble under ledning av Greger Fellin. Årets gästartister är jazzpianisten och kompositören Elise Einarsdotter och jazzbasisten Olle Steinholz. Elise Einarsdotters pianospel och musik har stark förankring i jazz, men är även inspirerad av folkmusik och hon har utvecklat ett eget, poetiskt sound. Jazzbasisten Olle Steinholz är hennes ständiga följeslagare, både i livet och musiken. Intäkterna från konserten till Act Svenska kyrkan.

FOTO: ISABELLE MINOU

VISNING AV ABRAHAMS BARNS JULKRUBBA I SIGTUNASTIFTELSENS BIBLIOTEK 2 – 19 DECEMBER

Abrahams Barns Julkrubba är unik; den berättar om Jesu födelse enligt de texter som finns att läsa i både Bibeln och Koranen. Julkrubban visas för grupper från skola och förskola, i syfte att erbjuda barn, ungdomar - och vuxna - ett tankeväckande och gränsöverskridande möte. En visning är gratis och tar ca 30 minuter. För vuxen-grupper skraddarsys visningen utifrån

intresse och behov.

Bokning av visning: elisabet.mattizon-armgard@sigtunastiftelsen.se; 08-592 589 98

SIGTUNAFÖRFATTARE : KUNDE JAG FÖLJA DIG - DOKUMENTÄR OM KARIN BOYE MED FÖREDRAG AV JOHAN SVEDJEDAL ONSDAG 4 DECEMBER 19.00 GRÖNA LADAN

Med kornigt och stundtals drömskt arkivmaterial, diktar Charlotte Landelius bländande vacker filmpoesi om en av Sveriges mest älskade författare. Efter filmen kommenterar Johan Svedjedal filmen och berättar om Karin Boye och hennes relation till Sigtunastiftelsen och Sigtuna. Johan Svedjedal är författare och professor em. i litteraturvetenskap, som 2017 kom med sin stora Karin Boye-biografi – *Den nya dagen gryr* – den första stora biografien över Karin Boye sedan Margit Abenius klassiska biografi Drabbad av renhet från 1950. Filmlängd 63 min.

I samverkan med biograf Gröna ladan

SANNA LINDHOLM – UTSTRÄCKTA HÄNDER VERNISSAGE LÖRDAG 7 DECEMBER KL. 14.00 – 16.00

Sanna Lindholm arbetar med skulptur i trä. Svarven spelar en central roll i hennes konstnärskap, men hon använder sig även av traditionella handverktyg så som kniv och bildhuggarjärn. I hennes arbete har naturens rotation, svarvens produktion och träets cykliska energi starka band till varandra. I

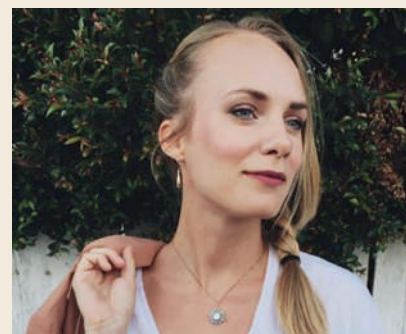
kontrast till svarvens direkthet söker hon sig genom handverktygen mot långsamhet och strävsamhet, efter känslan av att röra sig i allt större cirklar och längre cykler. Sanna Lindholm är konstnär som bor och verkar i Göteborg. År 2018 tog hon en masterexamen i Konsthantverk från HDK-Valand och har sedan dess visat sitt arbete i solo- och gruppställningar på exempelvis Trollhättan Konsthall, Galleri Not Quite, Galleri Cora Hillebrand, 3e Våningen, Konstpedemin och Detriti Gallery, Göteborg. Konstnärssamtal i kapellet 14.30. Utställningen visas fram till den 7 februari 2025.

FOTO: SANNA LINDHOLM

KONSERT SOFIA FELLIN TRIO. FREDAG 6 DECEMBER 20.00

Jazzsångerskan Sofia Fellin sjunger fram den amerikanska sångbokens tidlösa klassiker och hennes raka, klara tolkningar ger de välbekanta texterna en ny lyster. Sofia är en sångerska som förmedlar varje sångs berättelse och varje ords mening. Med sig har hon två av Sveriges finaste jazzmusiker – pianisten Fredrik Hermansson, liksom Sofia uppvuxen i Sigtuna, och basisten Martin Höper. Sofia har studerat både Jazz och klassisk sång på Long Beach City College i Kalifornien. I USA framträdde hon på musikklubbar, country clubs och festivaler, både i små konstellationer på duo och som vokalist i storband. Här i Sverige har hon framträtt som soloartist tillsammans med pianisten Fredrik Hermansson, kören Sigtuna Sångensemble och andra musiker på allt från TV-inspelningar och kyrkokonserter.

KALENDARIUM

FÖRFATTARSAMTAL ANNA-KARIN PALM

LÖRDAG 7 DECEMBER 11.00

Anna-Karin Palm debuterade 1991 med *Faunen*, som fick stort genomslag både hos kritik och publik. Med romanen *Målarens döttrar* (1997) fick hon sitt genombrott. Idag sitter hon i Svenska Akademien på stol nummer 19 med många prisbelönta utgivningar bakom sig. *Jag vill sätta världen i rörelse*, en biografi över Selma Lagerlöf, som nominerades till Augustpriset för bästa fackbok 2019. 2021 utkom *Jag skriver över ditt ansikte*, en berättelse om författarens egen mors Alzheimer. Hennes novell *Agnes & Betty* nomineras till Sveriges Radios Novellpris 2023. Du möter Anna-Karin Palm i ett samtal med Sigtunastiftelsens direktor Helle Klein.

FOTO: MOA KARLBERG

JANUARI 2025

**HANS HOF-SYMPOSIUM 2025
EN GUDSBILD FÖR VÅR TID
25 JANUARI 14.00 -17.00**

Religionsfilosofen Oliver Li, författare till *Gud i allt och allt i Gud* i möte med Hans Liljenström, professor i biofysik och medvetandeforskare samt Lisbeth Gustafsson, ordförande i Mäster Eckhartsällskapet.

BOKA EVENEMANG

Sigtunastiftelsens evenemang bokas via kalendariet på www.sigtunastiftelsen.se – om inget annat anges.

KONTAKTA OSS

Om du har frågor kring våra evenemang eller vill komma i kontakt med vår programbokning vänligen kontakta program@sigtunastiftelsen.se eller **08 592 589 85**

För frågor eller bokning av hotell & konferens vänligen kontakta info@sigtunastiftelsen.se eller **08 592 589 00**

SIGTUNASTIFTELSEN MAGASIN

finns nu också som nättidning. Välkomna till sigtunastiftelsenmagasin.se

Mer information om höstens program hittar du i kalendariet på vår hemsida!

JULBORD *på* SIGTUNASTIFTELSEN

Välkommen till Sigtunastiftelsens stämningsfulla julbord.

Vi börjar med rykande glögg i Rosengården och därefter väntar ett klassiskt julbord med julens alla läckerheter. Julbordet avslutas med en generös dessertbuffé.

Boka bord direkt på vår hemsida för bästa pris:

www.sigtunastiftelsen.se

Utvalda datum:

30 november – 18 december 2024

Om du som företag vill göra en gruppbokning vänligen kontakta oss på bokningen@sigtunastiftelsen.se

SIGTUNASTIFTELSEN

Hotell och konferens i historisk miljö

KONFERENS

20 KONFERENSLOKALER
MAX BIOSITTING 180

HOTELL

62 GÄSTRUM
96 BÄDDAR

www.sigstunastiftelsen.se

